

Boomzorg

HET VAKBLAD VOOR BOOMVERZORGING EN BOOMBEHEER IN DE OPENBARE RUIMTE

TOEPASSINGSMOGELIJKHEDEN VOOR DE WALNOOT

Ook in de openbare ruimte is *Juglans regia* uitstekend toe te passen

Digitalisering
is bij Stihl hét woord
voor 2019

**Normen en
standaarden**
in opleiden

Letselschade door
eikenprocessierups

TREE INDUSTRY PERSONALITY

**Voor al uw rooi- en
snoeiwerkzaamheden**

Kortenhof
Tel: 06-21225226
www.robvandenhoek.nl

Van Asch groenvoorziening

T: 030-656 3016
M: 06-54942530
info@vanaschgroenvoorziening.nl
www.vanaschgroenvoorziening.nl

Markelo: 0547-750 900
Dedemsvaart: 0523-611 176
info@boomspecialist.nl
www.boomspecialist.nl

Onderzoek, advies, snoei
ETW, ETT

Laan van Mertersem 15
Breda, 076-520 3909
info@B-vier.nl
www.b-vier.nl

**VERMEULEN
BOOMADVIES**
adviseur - taxateur - liefhebber
- deskundige - fotograaf -
beschermer - verzorger
Specialist in advies en beheer van
monumentale en veterane bomen
roel@vermeulenboomadvies.nl
06-11 36 06 02
www.vermeulenboomadvies.nl

**Boomtechnisch onderzoek
advies & taxatie**

Venkel 37
8101 DL Raalte
T: 0572-364 400
M: 06-518 904 42
E: info@expedio-arbori.nl

**Inventarisatie | onderzoek
advies | snoeien | Vellen**
info@boomontzorging.com
www.boomontzorging.com

- Robert van Stuyvenberg
06-15699852
- Aernout Theunissen
06-23290014

*Snoeien, rooien, verplanten
VTA controle, advies
Treeworker, Tree Technician*

**T: 0525-653695
M: 06-51061686**
info@boomtuintechniek.nl
www.boomtuintechniek.nl

Boomadviesdiensten Heusden
Boomtechnisch onderzoek, VTA,
Boomeffectanalyse,
(Picus-) geluidstomografie
T: 06-12330613
info@boomkarwei.nl

Tel: 06 - 451 855 50
Internet: www.bas-boomverzorging.nl
E-mail: info@bas-boomverzorging.nl

**Boomverzorging en
Groenvoorziening**

Treviso 13
2921 BJ Krimpen aan den IJssel
T: 0180-515844
info@denboergroen.nl
www.denboergroen.nl

**Adviseurs voor: Bomen,
Grootgroen, Flora&Fauna**

Van Pallandtlaan 10
6998 AW Laag-Keppel
T: 0314-642 221
info@forestgroenconsult.nl
www.forestgroenconsult.nl

**Boomtechnisch adviseur
European Tree Technician**

Harderwijkstraat 35
3881 ED Putten
T: 0341-370290
M: 06-46206749
info@boomadviesduifhuizen.nl
www.boomadviesduifhuizen.nl

Vestiging Veluwe

Hoorn 2
6713 KR Ede
T: 0318-614 227
info@ablboomverzorging.nl
Vestiging Twente
Lichtenbergerweg 4
7462 PT Rijssen-Holten
T: 0548-621 812
www.ablboomverzorging.nl

BOUWMEESTER
ADVIES - UITVOERING - BOOMVERZORGING
www.treeworker.nl

Windhoek 5
7345 EH Wenum Wiesel
T: 055-3121041
F: 055-3120728
bouwmeester@treeworker.nl
www.treeworker.nl

Geef groei de ruimte
StedelijkGroen bv

**VTA-rapportages
FFW-checks**

Waldijk 24
6677 MB
Slijk-Ewijk
0481-482 556
0653-847 171
bosland@planet.nl

**Expert advies voor
bomen in de stad**

25 jaar ervaring
T: 020-411 87 53
couenberg@natura-ingenium.nl
www.natura-ingenium.nl

BOOMVERZORGING - GROENVORZIENING
MENSE B.V.
HEEMSTEDE 06-223-5040041
www.mensebv.nl

DE GROENE VALLEI

Leendert Jan van Santen

Cozijnsenlaan 25
3772NP Barneveld
T: 06-511 446 87
info@degroenevallei.nl
www.degroenevallei.nl

Tarzan Boomspecialisten

Snoei & Kap - onderzoek,
inventarisatie, aanplant, detachering
T: 0297-582994
f@tarzan.eu
www.tarzan.eu

Bloemendaalseweg 68a
2804 AB Gouda
T: 06-22420943
info@hovenier-boomverzorging.nl
www.hovenier-boomverzorging.nl

Boomverzorging

Dwaziewegen 17
9301 ZR Roden
T: 050-501 53 46
M: 06-53240346
vosgroenverzorging@planet.nl
www.vosroden.nl

AGRO "DE AREND" BV

Agro "De Arend" BV

Tielsestraat 95 tel: 0488 - 483275
4041 CS Kesteren info@agrodearend.com

www.agrodearend.com

**Uw partner
met visie voor
de kweker!**

50 'Mooie stadsbomen bepalen het karakter van een gemeente'

Konijnenbelt en Van der Wal, het olijke duo boomverzorgers bij de gemeente Hellendoorn, zijn sortimentsfanaten. Ze duiken regelmatig de internationale literatuur over bomen en zwammen in, en planten vervolgens de gevonden interessante soorten in hun gemeente aan. Ook voeren ze eigenhandig grote boomverplantingen uit. Hun enthousiasme heeft inmiddels geleid tot een enorm rijk sortiment in het Hellendoornse bomenbestand.

COLOFON

Boomzorg wordt 8 keer per jaar in een gemiddelde oplage van 2.250 exemplaren verspreid onder boomverzorgers en boombeheerders in dienst van gespecialiseerde bedrijven en gemeentes.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransestraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
I www.boomzorg.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Operationeelmanager: Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Redacteurs: Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Guus van Rijswijk (guus@nwst.nl)
Linde Kruese (linde@nwst.nl)
Willemijn van Iersel (willemijn@nwst.nl)
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout
en Tessa Benders (StudioBont)
Advertenties: Alberto Palsgraaf (alberto@nwst.nl)
Rik Groenewegen (rik@nwst.nl)
Sales support: Lieke van der Weijde (lieke@nwst.nl)

Abonnementen

€77,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is. Op alle abonnementen zijn onze leveringsvoorwaarden van toepassing. Deze vindt u op www.boomzorg.nl/abonnement

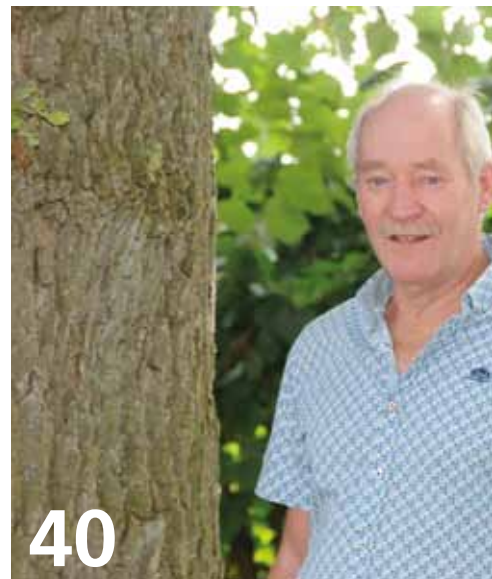
ISSN: 2211-9892

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Boomzorg c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Boomzorg wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

Als populier synoniem met voorpootrecht is...

Veel populieren zijn geplant vanwege een voorpootrecht. Dat geldt vooral in de Meijerij, maar ook elders in ons land. Een voorpootrecht is het zakelijk recht om bomen op de aangrenzende berm van een openbare weg, die niet in eigen bezit is, te bezitten, te vellen en te herplanten. Het wordt ook wel pootrecht, recht van bepoting of recht van pootstede genoemd. Het voorpootrecht heeft betrekking op de bomen voor het eigen perceel, het overpootrecht op de bomen aan weerszijden van de weg of alleen op de bomen aan de overzijde van de weg.

Voor eikensterfte is niet één oorzaak aan te wijzen

Eikensterfte is een serieus probleem dat met name bosbouwers treft, maar dat aan groen- en boombeheerders niet voorbijgaat. Volgens gepensioneerd onderzoeker Anne Oosterbaan is er geen allesbeslissende oorzaak van eikensterfte aan te wijzen.

Digitalisering is bij Stihl hét woord voor 2019

Bij Stihl wordt 2019 het jaar van de digitalisering. En stiekem zijn ze daar dit jaar al volop mee bezig. Dat heeft de tuinmachinefabrikant mede te danken aan de komst van dr. Christian Vogt. Een jaar geleden deed hij zijn intrede als *chief digital officer* met het uiteindelijke doel om het werk voor de eindgebruiker makkelijker te maken. Vroeger ging dit vooral door het lichter maken van machines, tegenwoordig ligt het gebruikersgemak bij nieuwe digitale toepassingen. En die zijn er volop, ook voor boomverzorgers.

14

EN VERDER

- 6 Nieuws
- 10 'Mocht het volgend jaar nóg drukker worden, dan voorzie ik problemen'
- 18 Normen en standaarden in opleiden
- 22 Krijgt Nederland nu eindelijk een nieuwe generatie bomenzand?
- 28 Het geslacht *Zanthoxylum*
- 38 Bomen krijgen tweede leven in Nijmeegse Spiegelwaal
- 44 Toepassingsmogelijkheden voor de walnoot
- 56 De eikenprocessierups en aansprakelijkheid
- 58 Arbo Tape als doekje voor het bloeden?
- 62 Hoofredactioneel

48

Eilandbomen kappen via het water

In opdracht van Staatsbosbeheer kapt Van den Nagel Groep een aantal bomen in Bleiswijk. Op zich niets bijzonders, behalve dat een deel van de bomen die gekapt moeten worden op een eiland staan. Via een speciaal aangelegde brug kunnen de machines het eiland bereiken.

VOLG ONS

twitter.com/boomzorg

facebook.com/bladboomzorg

Genomineerden Boomproject van het Jaar bekend

De jury van Boomproject van het Jaar 2018 heeft bekendgemaakt welke projecten genomineerd zijn voor de titel: het Gustav Mahlerplein te Amsterdam (Nationale Bomenbank), de Historische grensboom te Venlo (Pius Floris Boomverzorging), de begraafplaats te Zoetermeer (Ada Wille Landschaps- & Begraafplaatsarchitectuur) en de Oude Markt te Weert (Herman Vaessen). Over de genomineerden zegt de jury: 'Het zijn stuk voor stuk voorbeelden van goed, specialistisch vakmanschap, die allemaal de toegevoegde waarde van bomen in de openbare ruimte aantonen. Weert en Amsterdam laten de toegevoegde waarde zien van groen in de stedelijke omgeving. De andere twee projecten laten meer de emotionele en historische waarde van bomen zien: ze overleven mensen en laten de verhalen uit een verleden voortleven.' De vakjury heeft elk project beoordeeld op innovatie en originaliteit, architectuur (ontwerp, beeldkwaliteit, gebruikswaarde, materiaalgebruik, functionaliteit), beplanting (duurzaamheid, bijdrage ecosysteem, soortkeuze) en uiteraard vakmanschap (kwaliteit, onderhoud). Ook de taakverdeling en relatie met de opdrachtgever zijn meegenomen, omdat een boomproject vaak een samenspel is van verschillende partijen. Meer over de projecten is te vinden in de volgende Boomzorg. Op de foto: de winnaar van 2017: het Maanplein in Heerlen, een samenwerking tussen Tree Ground Solutions, de gemeente Heerlen en Antea Group.

Horzelenberg Boomverzorging verder als Boom- Element

Horzelenberg Boomverzorging uit Doornenburg gaat sinds 1 september verder onder de naam Boom-Element. De naamswijziging volgt op de overname van het bedrijf van Herman Horzelenberg door Bas Gijsbers, een jaar geleden, maar ondersteunt tevens de koers die het bedrijf vaart. Bij de overname gaf Gijsbers al aan plannen te hebben om het dienstenpakket iets breder te trekken. Dat gebeurt door met name de boomtechnische kennis meer op te pakken, vertelt eigenaar en ETT'er Bas Gijsbers. 'Met diensten gericht op ondergrondse groeiplaatsen, boomtechnische analyses en standplaatsverbetering, gecombineerd met het wat "grovere" werk als snoeien en kappen, wil ik een breed pakket bieden. Boom-Element vonden we hiervoor een krachtige naam.' Met de nieuwe naam is tevens een nieuwe huisstijl geïntroduceerd. Boom-Element verzorgt onder meer werk voor particulieren, bedrijven, instellingen en gemeenten. Het bedrijf werkt met vijf uitvoerende medewerkers, aangevuld met een flexibele schil.

Nieuwe accuketting- zaag van Stihl

Stihl maakt in een persbericht de introductie van een nieuwe accukettingzaag bekend: de Stihl MSA 161 T, voor professioneel gebruik in de boom of vanaf een hoogwerker. De MSA 161 T is kleine, compacte machine. Hij accelereert onmiddellijk en is direct klaar om fijn en uiterst precies zaagwerk af te leveren. Dode takken, uitlopers, door parasieten aangetaste takken en de kruin zelf kunnen zo snel verwijderd worden. De kettingsnelheid is 40

procent hoger dan die van het vorige model (de MSA 160 T). De kettingzaag is standaard uitgerust met de Stihl 1/4"-zaagketting PM3. Deze ketting is speciaal voor accuzagen ontwikkeld en levert een fijn en uiterst precies zaagvlak op, aldus de fabrikant. Als andere troeven noemt Stihl onder meer de lage geluidsemissie en het gewicht van slechts 2,1 kg (zonder accu en zaagblad). De machine is gebruiksvriendelijk en de gebruiker heeft geen gehoorbescherming nodig.

Nieuw Bomenboek Boomkwekerij Udenhout

Boomkwekerij Udenhout heeft onlangs het Bomenboek 2019 gepresenteerd, een hardcover catalogus met een sortiment van ruim 1.000 boomsoorten en variëteiten voorzien van aanbevelingen, adviezen en tips. Het handboek is bedoeld voor iedereen die zich op professionele wijze bezighoudt met het ontwerpen en inrichten van tuinen, parken, straten, lanen en groenstroken in onze openbare ruimte. Met succes importeert Boomkwekerij Udenhout verschillende buitenlandse variëteiten, die in eigen kwekerij onder Milieukeur/Planetproof worden doorgekweekt. De lat ligt hoog wat betreft informatievoorziening: 'In deze editie zijn ruim 1.000 soorten en variëteiten te vinden. Ook handig is de internationale bijlage bij dit boek: Udenhout Tree Finder, een losse bijlage waarin je door middel van icoontjes de geschikte boom voor een locatie kunt vinden. De juiste plantplaats is voor een boom van levensbelang.

Het boek is up-to-date en gerealiseerd naar de wensen en eisen van deze tijd. De beschrijvingen, adviezen en aanbevelingen in het boek leiden de gebruiker naar de juiste boom op de juiste plantplaats.'

De duurzaamste boom van Nederland

Op 10 november wordt op het landgoed Nabbegat te Zeeland (Noord-Brabant) een kastanje geplant die op termijn de duurzaamste boom van

Nederland moet worden. De familie Jans gaat haar agrarische grond omvormen tot natuur. Het landgoed wordt grotendeels openbaar toegankelijk. De familie vindt het erg leuk om de buurt en de kinderen uit de buurt hierbij te betrekken. Zij wil daarom samen met de kinderen de buurtboom aanplanten op een prominente plaats op het landgoed. De buurtboom, een tamme kastanje, wordt voorzien van een grote groeiplaats, waardoor deze minimaal 250 jaar oud kan worden. Bij de boom wordt een tijdscapsule aangebracht waarin de kinderen een boodschap, tekening of een andere kleine herinnering stoppen. Hij wordt geplant in een afgeschermd groeiplaats van 15 bij 15 meter. De groeiplaats wordt aangevuld met ten minste 50 m3 teelaarde, gemengd met 10 m3 door Den Ouden Groep gesponsorde compost. In de groeiplaats worden groeipijlers aangebracht voor extra houvast en bodemvocht. De groeiplaats wordt afgewerkt met mulch en regenwormen. De boom wordt opgenomen in het bestemmingsplan en op de lijst monumentale bomen geplaatst. Het buurschap Vur d'n Berg organiseert de plantdag, de gemeente Landerd draagt bij aan de kosten van de tamme kastanje en Vermeulen Boomadvies verzorgt vrijwillig de inrichting van de groeiplaats. De tamme kastanje is een prachtige boom die solitair kan uitgroeien tot een monumentaal exemplaar. De soort is gunstig voor de fauna en geeft geen krimp in onze nieuwe zomers. Een echte toekomstboom.

Nederlandse boom-bunker in Bahrein

Bij het project van Unesco Pearl Path Bahrein is voor de bescherming van de eeuwenoude gebouwen in Muharraq gekozen voor een Nederlands boombunkersysteem: Treeparker. Bahrein Pearl Path is een pad dat zeventien eeuwenoude gebouwen verbindt in Muharraq in Bahrein. Muharraq ligt op een eiland, waar de parelvisserij de economie van Bahrein vormde. De Pearling Pathway werd in 2012 bestempeld tot werelderfgoed. Unesco besloot om de route tussen de bouwwerken aangeneramer te maken; daarom zijn er langs de route zestien grote en kleine pleinen gecreëerd. De pleinen zijn ingericht met bomen en waterdrinkplaatzen voor schaduw en koelte. Er is gekozen voor de boom flamboyant (*Delonix regia*). Om de bomen gezonde groeiplaatsen te bieden die de eeuwenoude funderingen niet aantasten, is gekozen voor het Treeparker-systeem. Het systeem wordt volledig omringd door Rootblock-wortelwering van Greenmax. Werner Hendriks, verantwoordelijk voor de technische uitwerking van het plan en werkzaam bij Treebuilders: 'Enkel op deze wijze kunnen we garanderen dat het gewenste eindbeeld van de klant behaald wordt.'

Artikelen tijdschrift Populier digitaal

Het kwartaalblad "Populier: tijdschrift voor teelt en afzet voor populier en wilg" dat tussen 1964 en 1987 werd uitgegeven door Stichting Populier is digitaal beschikbaar. De ruim 500 artikelen die in de 24 jaargangen van het tijdschrift verschenen, zijn gedigitaliseerd en doorzoekbaar, zodat bos-, landschaps- en groenbeheerders van deze kennis gebruik kunnen maken. Stichting Populier heeft onlangs samen met Stichting Probos alle edities van het tijdschrift Populier gedigitaliseerd.

Populus x canadensis 'Marilandica', door Henry Kuppen

Tussen 1964 en 1987 bracht Stichting Populier het tijdschrift uit om kennis over alle aspecten van de populier te delen. In 2017 is Stichting Populier nieuw leven in geblazen om kennis over de populier te ontsluiten en uit te dragen, onder meer via de website www.populierenland.com. Stichting Populier heeft onlangs samen met Stichting Probos alle edities van het tijdschrift Populier gedigitaliseerd en onder gebracht in de bibliotheek van Wageningen University & Research. Daarmee zijn de artikelen met vakkennis toegankelijk gemaakt voor een breed publiek. Het digitaliseren is financieel mede mogelijk gemaakt door giften van Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven, Stichting De Roos-Gesink, Russell-ter Brugge Fonds en Gravin van Bylandt Stichting. De artikelen zijn te raadplegen via: http://library.wur.nl/WebQuery/gk-populier?q=* (foto: *Populus x canadensis 'Marilandica', door Henry Kuppen*)

Steeds meer personeelstekort

Personeelstekort is de grootste belemmering in de hoveniers- en groenvoorzieningsbranche. Dat blijkt uit de Kwartaalmonitor die het CBS opstelde voor Branchevereniging VHG. Als een complete verrassing komt dat natuurlijk niet. Schrijnend detail is echter dat het aantal ondernemers dat deze belemmering ervaart al bijna twee jaar onafgebroken toeneemt en nog niet eerder zo groot was. Bijna vier op de tien ondernemers ervaren een tekort aan arbeidskrachten. De toenemende vraag naar geschikt personeel valt samen met de gestaag aantrekkende economie. Bovendien gaat

door de vergrijzing veel ervaren personeel met pensioen. De instroom uit het onderwijs is onvoldoende om in deze vervangingsvraag te voorzien. VHG maakt zich zorgen over de instroom in de groene beroepen. 'Nagenoeg iedere werkgever met wie we spreken heeft te kampen met een personeelstekort', aldus directeur Egbert Roozen. 'Afhankelijk van de omvang van het bedrijf varieert dat van 1 tot soms wel 20 à 30 medewerkers.' Om deze krapte het hoofd te bieden onderneemt VHG gerichte activiteiten. Zo zijn er onder meer projecten opgezet om de doorstroom van groen vmbo naar groen mbo te stimuleren door scholen en groenbedrijven nauw met elkaar te laten samenwerken. De Kwartaalmonitor brengt de mening in beeld van VHG-leden in de vakgroepen hoveniers, groenvoorzieners, boomspecialisten, dak- en gevelbegroeners en interieurbeplanters. De kwartaalmonitor laat ook goed nieuws zien. Zo noteerden alle vakgroepen meer omzet ten opzichte van het tweede kwartaal van 2017. Boomspecialisten gaan aan kop met bijna 14 procent meer omzet, gevolgd door hoveniers. De totale omzet van VHG-leden stijgt al bijna drie jaar op een rij.

Aziatische boktor gevonden in Duitsland

In Schönebach, zo'n 100 kilometer ten westen van München, is in augustus een vrouwelijke Aziatische boktor gevonden in een feromoonval. Dat meldt Taspo op basis van informatie van het Landesanstalt für Landwirtschaft. Naar aanleiding hiervan wordt het gebied uitgebreid onderzocht op tekenen van de boktor. Dat gebeurt ook met

daarvoor getrainde honden. Het gebied bevat 54 feromoonvallen, die elke vier weken gecontroleerd worden. Naar aanleiding van de vondst is het plan ontstaan het aantal vallen te vergroten en de vallen elke twee weken te controleren. Ook worden boomverzorgers ingezet om bomen te inspecteren. Zoals de naam doet vermoeden is de Aziatische boktor (*Anoplophora glabripennis*) een exoot. Ook in Nederland werden enkele keren torren of uitvlieggaten gevonden. De Aziatische boktor lijkt erg veel op de Oost-Aziatische boktor (*Anoplophora chinensis*). De NVWA meldt dat de eerste vooral het land binnenkomt via verpakkingshout, de tweede via levende planten. Beide boktorren veroorzaken schade aan loofbomen en struiken. Ze hebben een voorkeur voor esdoorns. Anders dan de Oost-Aziatische boktor, zitten de uitvlieggaten van de Aziatische boktor wat hoger in de stam of takken.

Gunco verder als Mateco

In het jaar dat Gunco zijn 50-jarig jubileum viert, verandert het bedrijf van naam. Vanaf november 2018 gaat het bedrijf, veelal bekend vanwege zijn verhuur van hoogwerkers, verder onder de naam mateco. De naamswijziging is van "strategisch belang", zo valt te lezen in het persbericht. Sinds 2011 is Gunco onderdeel van het internationale

concern TVH. In de afgelopen jaren is door diverse overnames een sterk netwerk van verhuurbedrijven in twaalf Europese landen ontstaan, waarbij de bedrijven onder hun eigen naam voort bleven bestaan. Besloten is om de verhuuractiviteiten in de diverse landen onder één sterke herkenbare Europese naam voort te zetten. Gunco heeft een verhuurvloot van circa 4.000 machines. Met het samenbrengen van de Europese verhuuractiviteiten onder de naam mateco, ontstaat één van de grootste verhuurorganisaties in Europa, met een vlootomvang van ruim 35.000 eenheden. Het

Rotterdamse Gunco startte in 1968 met de verhuur van heftrucks. In 1984 werden de activiteiten uitgebreid met de verhuur van hoogwerkers. In de jaren daarna werd het assortiment verbreed met onder meer ruw-terrein-heftrucks, verreikers, gators en minirupskranen. Tegenwoordig houdt het zich naast verhuur bezig met verkoop, lease, reparatie, service en opleidingen.

PLANMATIG POPULIERENBEHEER GEMEENTE GOUDA

Gemeente Gouda heeft een populierenbestand van ongeveer 2.000 stuks, waarvan ruim 1.300 Canadese populieren. Het overgrote deel van deze populieren verkeert in de volwasfase en zijn inmiddels meer dan 40 jaar oud. De veelgebruikte snelgroeiende populierenklonen beginnen in toenemende mate problemen te veroorzaken (o.a.) vanwege takbreuk van ogenschijnlijk gezonde takken. Om deze reden wil de gemeente in aanvulling op de reguliere boomveiligheidscontrole (BVC), overgaan tot meer planmatig populierenbeheer. Een dergelijke systematische aanpak kan worden bereikt middels periodieke en gerichte monitoring, waarna op basis van een risico- en kosten-batenanalyse tijdige en passende beheermaatregelen kunnen worden genomen. Na hierin door ons te zijn geadviseerd, heeft Treevision onlangs ruim 1.000 volwassen veelal Canadese populieren geïnspecteerd. Tijdens deze gerichte inspectie is specifiek aandacht besteedt aan symptomen van het natuurlijk aftakelingsproces dat kenmerkend is voor oudere populieren. Dit proces van kroonvervorming is zichtbaar aan het uitbuigen en (uiteindelijk) afbreken van levende takken. Op basis van deze inspectie zijn voor populieren waarbij sprake van beperkte of ernstige kroonvervorming en rekening houdend met het omgevingsrisico, passende beheer- en/of veiligheidsmaatregelen geadviseerd.

Opdrachtgever: Gemeente Gouda, Afdeling Beheer openbare ruimte
Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. P. Westgeest
Aannemer: Treevision boomtechnisch ingenieursbureau
Contactpersoon aannemer: Tjeerd Visser

‘Mocht het volgend jaar nóg drukker worden, dan voorzie ik problemen’

Wordt 2019 een ‘topjaar’ voor de eikenprocessierups?

Berichten over de eikenprocessierups (hierna: EPR) waren er dit jaar talloos. Aannemers en overheden konden de hoeveelheid nesten dikwijls niet aan; het was ‘dweilen met de kraan open’. Maak uw borst maar nat: het Kenniscentrum Eikenprocessierups meldt op *Nature Today* dat we er rekening mee moeten houden dat de populatie in 2019 drie keer zo groot wordt als in 2018. Die voorspelling belooft weinig goeds. Wat is de reactie van mensen uit de sector op deze voorspelling?

Auteur: Willemijn van Iersel

4 min. leestijd

ACTUEEL

... Mocht het volgend jaar nóg drukker worden, dan voorzie ik problemen.'

Moeite met vinden personeel

De problemen waar Punt het over heeft, hangen samen met de krapte op de arbeidsmarkt. Punt: 'We hebben steeds meer moeite om personeel te vinden voor de EPR-klussen. Groenwerkers kunnen overal aan de slag. Waarom zouden ze dan "rotklussen" doen zoals het ruimen van EPR-nesten? Veelvuldige blootstelling aan de brandharen van de EPR kan uiteindelijk uitmonden in een beroepsziekte: chronische allergie voor EPR-brandharen. De allergie kan zo heftig zijn dat medicatie nodig is; ook is er een kans op anafylactische shock. Een anafylactische shock kan dodelijk zijn wanneer er niet snel en goed behandeld wordt. Punt vervolgt: 'Precies om deze reden doen boomverzorgers dit werk liever niet. Het ontwikkelen van zo'n heftige allergie voor EPR is natuurlijk niet handig in deze branche.'

Groenwerkers kunnen overal aan de slag. Waarom zouden ze dan "rotklussen" doen als het ruimen van EPR-nesten?

Dit najaar zijn er driemaal zo veel eikenprocesievlinders gevangen als in 2017. De feromoonvallen waarmee dat gebeurde, liggen verspreid door Nederland en schetsen een goed beeld van de populatie. Op basis van vangsten, de goede vliegomstandigheden en de beoordeling van de eitjes, kunnen we er volgens het Kenniscentrum van uitgaan dat de populatie in 2019 drie keer zo groot zal zijn.

'Reële verwachting'

Volgens Erik Punt, directeur van De Eijk Groep, is het een reële verwachting van *Nature Today*. 'Natuurlijk is het afwachten wat de klimatologische omstandigheden van deze winter zullen zijn. Maar ik denk dat de vooruitzichten wel kloppen. Dit jaar was al extreem druk; het naruimen van nesten hebben we tot half oktober gedaan.' Als de EPR in 2019 terugkomt met meer dan ooit, verwacht Punt dat de problematiek ook zal groeien. 'Als je ziet hoelang we nog nesten hebben moeten naruimen

Zorgvuldig werken

Om de 'besmetting' van groenwerkers met EPR-brandharen tegen te gaan, is een zeer zorgvuldige manier van werken nodig. Punt: 'Wij hebben ooit, jaren geleden, geprobeerd om een keurmerk in het leven te roepen. Dit is helaas niet van de grond gekomen. Ik zie nog steeds prutswerk voorbijkomen. Als mensen zich niet houden aan het protocol, kunnen ze de omgeving onzichtbaar vervuilen met brandharen, zodat picknickende burgers of collega-groenwerkers tijdens snoeiwerkzaamheden weer besmet worden en klachten krijgen. Wij bij Eijkelboom (een onderdeel van de De Eijk Groep, red.) werken volgens het EPR-protocol 2013, om deze risico's en kruisbesmetting tegen te gaan.' Het krantenbericht waarin stond dat een man en vrouw zelf aan de slag gingen met een stofzuiger om een EPR-nest weg te zuigen, is volgens Punt dan ook levensgevaarlijk. 'Huisstofzuigers bevat

'Het jaar 2018 was extreem druk; we hebben nesten geruimd tot half oktober'

ten niet de benodigde filters en spuiten op deze manier alle brandharen in het rond.'

Mens veroorzaakt plagen

We spraken ook Dennis van Baast, ETT'er en ETW'er bij J. van Esch. Hij geeft aan dat het lastig is om uitspraken te doen over de verwachte plaagdruk door de EPR voor aankomende zomer. Baast: 'Wij doen zelf geen onderzoek naar de EPR, maar de geluiden die ik hoor uit de markt beloven wederom een recordjaar in 2019.' Volgens Baast wordt de EPR-plaag door menselijk handelen versterkt en in stand gehouden. 'Mensen hebben het verlangen om alles onder controle te houden en te bestrij-

Henry Kuppen

Rtop®
Simple, Safe, the Best!

since 2008
TOP 100 2011

kegelsplijters

stobbenboren

bomenknippers

Bijl
GROENTECHNIEK GALDER

St. Jacobsstraat 1
4855 AK Galder
T: 076 - 561 34 33
E: sales@bijlgroentechnik.nl

Kijk op onze vernieuwde website!

WWW.STUMPLANNER.COM

boom
Kenniscentrum voor Bomen

Veldmodules voor het snel en efficiënt opnemen van boomgegevens, zoals onderhoudskenmerken, boomveiligheidscontroles en boominspecties.

Ook: Monumentale en waardevolle bomen module, objectief en meetbaar.

"METEN IS WETEN"
meer info en demofilm op onze website
www.boom-kcb.nl/boom-trekproef

boom Software
boom Trekproef
boom SafetyCalc
boom Taxatie

www.boom-kcb.nl

+31 (0) 516-441765 info@boom-kcb.nl
Grindweg 11
8422 DM Nijberkoop

TreeParker✓

Slim combineren van **groen**, grijs & **blauw**

Urban tree solutions

Groeiplaats inrichten als waterinfiltratiesysteem?

Vraag een van onze adviseurs naar de mogelijkheden.

www.treebuilders.eu

GREENMAX
connecting green and infrastructure

Erik Punt

‘Als de geluiden uit de markt kloppen, belooft 2019 een topjaar te worden’

den, maar mede daardoor ontstaan juist plagen. Biodiversiteit wordt tegengegaan en natuurlijke vijanden vallen weg. Maar mocht 2019 weer een recordjaar worden: wij zijn er klaar voor!’

Dweilen met de kraan open

Henry Kuppen, directeur bij Terra Nostra en mede-initiator van het Kenniscentrum Eikenprocessierups, onderschrijft de opvatting

van Baast volledig en gaat zelfs nog wat verder. ‘Ons hele beheer rondom de EPR-problematiek is veelal gericht op de korte termijn. Spuiten en nesten wegnemen, dat blijft dweilen met de kraan open. We moeten ons meer gaan richten op de lange termijn, duurzame aanpassingen maken om de plaagdruk te verminderen. Stimuleren van natuurlijke vijanden en een extensief bermbeheer zijn de eerste stappen die je kunt zetten. Maar ook kijken naar de dominantie van je monocultuur. We moeten gaan schakelen. Ik zeg niet dat je alle eiken moet kappen, maar laten we eens beginnen om op een andere manier naar de inrichting van ons landschap te kijken.’

Kuppen doet ook onderzoek naar de EPR. Hij nuanceert de stelling dat wanneer er driemaal zoveel vlinders zijn in het najaar, er dus ook driemaal zoveel rupsen zijn in het daaropvolgende jaar. Lokaal kan dat best hier en daar zo zijn, maar het hangt van meer omstandigheden af. Klimatologische omstandigheden kunnen nog een verschil maken, maar niet het weer in de wintermaanden. Volgens Kuppen heeft een strenge winter geen invloed op de ontwikkeling. ‘Na bijna jaarlijkse proeven weten we dat eitjes die lange tijd in de vriezer worden gestopt op min 20 graden Celsius, daarna gewoon uitkomen.’

Weersomstandigheden kunnen wel een verschil maken in het overlevingsvolume van de rupsen vanaf het moment dat ze uit het ei komen. Rupsen zijn kwetsbaar en gevoelig voor de weersomstandigheden van dat moment, maar de eitjes zijn taai genoeg om ons klimaat prima te kunnen doorstaan.’

‘Een strenge winter heeft geen invloed op de ontwikkeling van de eikenprocessierups’

Op de vraag of 2019 dus wederom een topjaar wordt voor de EPR, antwoordt Kuppen helaas bevestigend. ‘Er zijn sterke indicatoren dat 2019 inderdaad een nóg beter jaar wordt voor de EPR. Deze aanwijzingen zijn de grote hoeveelheid aangetroffen nesten, de grote vangst van vlinders in de feromoonvallen en de hoeveelheid aangetroffen eipakketjes.’ Als het weer vanaf april 2019 gunstig blijft voor de EPR, kunnen we onze borst nat maken voor een nog grote plaagdruk.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27304/mocht-het-volgend-jaar-ng-drukker-worden-dan-voorzie-ik-problemen

Digitalisering is bij Stihl hét woord voor 2019

Apps, virtual reality en elektronische brandstofinjectie moeten het leven van boomverzorgers een stukje makkelijker maken

Bij Stihl wordt 2019 het jaar van de digitalisering. En stiekem zijn ze daar dit jaar al volop mee bezig. Dat heeft de tuinmachinefabrikant mede te danken aan de komst van dr. Christian Vogt. Een jaar geleden deed hij zijn intrede als *chief digital officer* met het uiteindelijke doel om het werk voor de eindgebruiker makkelijker te maken. Vroeger ging dit vooral door het lichter maken van machines, tegenwoordig ligt het gebruikersgemak bij nieuwe digitale toepassingen. En die zijn er volop, ook voor boomverzorgers.

Auteur: Linde Kruese

De raad van bestuur geeft een persconferentie tijdens de Stihl Mediadag 2018

Tijdens de internationale mediadag van Stihl werden de innovaties op digitaal vlak gepresenteerd. De volledige raad van bestuur presenteerde tijdens een persconferentie de nieuwigheden die dit jaar en volgend jaar zullen uitkomen. Dr. Bertram Kandziora, voorzitter van de raad van bestuur, vertelde dat er intelligente oplossingen komen voor de thema's *Smart garden*, *Smart landscaping* en *Smart forest*: 'Alle producten krijgen digitale functies. *Smart technologie* wordt toegepast op de nieuwe producten, maar ook bestaande producten worden smart gemaakt.' Zo is er voor de tuin de zogeheten *Smart Garden Hub*. Dit apparaat verbindt Stihl-machines die in de tuin gebruikt worden, zoals de robotmaaier iMow, met bijvoorbeeld de buitenlampen en de sprinklerinstallatie, waardoor deze gemakkelijk te bedienen zijn vanuit een app. Voor groenprofessionals is de draadloze grasmaaier Stihl RMA 765 V nieuw. Deze emissievrije maaier is krachtig en stil, dus kan goed ingezet worden op geluidsgevoelige plekken.

MS 500i

In de eerste helft van volgend jaar wordt de MS 500i-kettingzaag geïntroduceerd, een kettingzaag met elektronische brandstofinjectie. Dat betekent dat de hoeveelheid brandstof, injectietijd en ontstekingsstiming volledig automatisch worden berekend door de besturingseenheid van de zaag. De motor van de MS 500i, waarbij de i staat voor injectie, heeft geen carburator nodig. In de zaag is een hele reeks sensoren geïnstalleerd

die de benodigde informatie doorgeven. Op deze manier blijven de druk en temperatuur gereguleerd tijdens het zagen. Het zorgt er tevens voor dat de machine snel accelereert: hij gaat van 0 tot 100 km/u in 0,25 seconden. Het vermogen van de zaag ligt goed in verhouding met het gewicht: 1,24 kg per kilowatt. Het is het laagste vermogensgewicht dat bereikt is bij een in serie verkrijgbare kettingzaag.

De MS 500i werd begin augustus al uitvoerig getest door Marco Trabert tijdens het *World Logging Championship* in Lillehammer (Noorwegen). Het kampioenschap werd voor de 33e keer georganiseerd en dit jaar waren er meer dan 100 deelnemers die meestreden om de titel. De disciplines die getest worden, komen overeen met de taken die de professionals dagelijks verrichten in hun werk. Het gaat om het kappen van een boom, het monteren van een nieuwe ketting, tegenwerkend gecombineerd zagen enzovoort. Trabert kon dankzij zijn optreden met de MS 500i tijdens het wereldkampioenschap de winst in zijn zak steken.

'Smart technologie wordt toegepast op de nieuwe producten, maar ook bestaande producten worden smart gemaakt'

Marco Trabert demonstreert de MS 500i kettingzaag

Boomwortelgeleiding

Voorkom wortelopdruk

- Bewezen werking sinds 1976
- Voorkomt verlies van stabiliteit van de boom
- De meest hoogwaardige panelen op de markt
- Wortelankers voorkomen opdrukken van panelen
- Panelen zijn in elke vorm te buigen (hoek)
- Hoogtes: 30, 45, 60, 90, 105 en 120 cm hoog

Nieuw!
TRG 90, TRG 105
& TRG 120

GreenMax | Tel: 0031 413 29 44 47 | www.greenmax.eu

**Hoger, sneller,
verder, veiliger
en goedkoper**

**Vraag vrijblijvend
een offerte aan**

030 601 2595
INFO@KEMPSCHALKWIJK.NL
WWW.KEMPSCHALKWIJK.NL

KEMP SCHALKWIJK B.V.
VAN BOOM TOT STROOM

Marco Trabert kon dankzij zijn optreden met de MS 500i tijdens het wereldkampioenschap de winst in zijn zak steken

Stihl-training gaat digitaal

De rol van dealers bij de verkoop van de nieuwe digitale producten van Stihl is ontzettend belangrijk. Dat onderstreepte Norbert Pick, hoofd marketing en sales, tijdens de persconferentie. 'We willen het aantal *approved Stihl dealers* verhogen. We investeren graag in goede service voor de eindgebruiker omdat we de voordelen daarvan inzien. Alle dealers moeten een training volgen om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen. Dealers die geen training willen volgen

om de producten goed te leren kennen, mogen de producten simpelweg niet verkopen. Klanten verwachten nu eenmaal een bepaalde service.' Ook de training waar Pick op doelt is vernieuwd. Sinds een jaar geeft een speciaal team bij Stihl trainingen aan dealers met behulp van *virtual reality* en *augmented reality*. Met behulp van de kettingzaag-simulator en een VR-bril kunnen meerdere technieken virtueel met de kettingzaag aangeleerd worden, zonder dat er een echt werkende kettingzaag aan te pas komt. Onder andere het vellen van een boom en het ontbladeren en schaven van brandhout komen terug in de training. De focus ligt daarbij op het correct en veilig omgaan met Stihl-gereedschap.

Augmented reality wordt gebruikt met de Stihl AR2Go-app. Gebruikers kunnen geselecteerde Stihl-producten demonteren en de afzonderlijke onderdelen van alle kanten bekijken. Hiermee krijgen ze inzicht in het ontwerp van het gereedschap en dat vergroot het technisch inzicht. De trainingen zijn het afgelopen jaar uitgerold in meer dan 160 landen.

Bomen digitaal markeren

De inzet van technologie beperkt zich bij Stihl niet tot machines. Met Logbuch wordt intelligente software ingezet om het dagelijkse werk van de boomverzorgers aangenamer te maken door de

communicatie met de boombeheerder te vergemakkelijken. De boombeheerder beoordeelt normaliter welke bomen er in een bos omgezaagd moeten worden. De desbetreffende bomen worden gemarkeerd met verf. Het nadeel hiervan is dat de boomverzorgers op zoek moeten gaan naar deze bomen, waarbij hij soms letterlijk door de bomen het bos niet meer ziet. Een makkelijkere manier volgens Stihl is om de Logbuch-app hiervoor te gebruiken.

De Logbuch-app houdt met gps bij waar de boombeheerder zich bevindt. Met een speciale scanner, die veel weg heeft van het apparaat dat gebruikt wordt voor het zelfscannen in de supermarkt, wordt de specifieke locatie van een boom opgeslagen. Daarbij kan hardop worden uitgesproken wat er met de desbetreffende boom moet gebeuren. Zo kan bijgehouden worden of de boom weg moet, moet blijven staan of bijvoorbeeld ziek is. De gesproken woorden worden automatisch omgezet naar geschreven tekst, die verschijnt als een *geomark* op de kaart. De boomverzorgers kan vervolgens in de app zien met welke bomen hij iets moet doen, wat hij precies moet doen en waar de bomen staan. Volgens Stihl worden door gebruik te maken van de app 31 procent minder bomen over het hoofd gezien, het scheelt 21 procent lopen en er wordt 25 procent minder gezocht naar de juiste bomen.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27296/digitalisering-is-bij-stihl-ht-woord-voor-2019

Normen en standaarden in opleiden

Opleiders over toegepaste systematieken

Opdrachtgevers kunnen kiezen tussen verschillende normen en standaarden als het gaat om de uitvraag in bestekken omtrent begeleidingssnoei. In de praktijk lijkt dit echter regelmatig verwarring en discussie op te leveren. Wat leeft er in het veld? Welke normen en standaarden zijn er, en hoe wordt hiermee omgegaan? In deel 2: hoe zit het met de normen en standaarden bij opleiders?

Auteur: Esther Sessink

Corik Geurts is opleider bij Helicon Eindhoven. Helicon leidt boomverzorgers op bbl-basis op tot mbo 3-niveau. Daarna kunnen ze door voor een ETW-certificaat. Geurts vertelt: 'Dit doet men omdat grotere instanties ETW vragen in bestekken. Voor hen is het een soort garantie dat het werk wordt uitgevoerd door een vakbekwaam boomverzorger. Het is dus belangrijk dat ETW'ers weten hoe ze moeten snoeien.'

De laatste jaren krijgt Geurts steeds vaker de vraag of Helicon opleidt volgens het Norminstituut Bomen. 'Mijn reactie is dan: nee, wij leiden op volgens de algemeen in het vak geldende theorie zoals opgeschreven in het Stadsbomenvademecum. Dit is denk ik de algemeen aanvaarde richtlijn. Die wijkt overigens niet veel af van het Handboek Bomen, maar wel op aantal punten. Dat geldt ook voor RAW. Het zijn alleen heel verschillende systemen. RAW is voor

bestekschrijvers en is vrij beknopt. Soms wordt in een bestek wel verwezen naar een gedeelte van het Handboek. Dan komen we op een vreemd punt, want RAW-bestekken beschrijven vooral het eindresultaat, terwijl het Handboek Bomen veel uitvoeriger voorschrijft hoe men tot een resultaat dient te komen. Overigens vinden studenten het Handboek niet altijd even eenvoudig om te lezen, maar dat terzijde.'

Geurts vertelt dat hij de laatste jaren merkt dat er steeds minder kennis bij opdrachtgevers aanwezig is, als gevolg van reorganisaties en dergelijke. 'Mensen hebben daardoor behoefte aan duidelijke richtlijnen, inclusief sancties die kunnen worden opgelegd als het werk niet goed is uitgevoerd. Maar voor opdrachtnemers is dat wel moeilijk om mee te werken. Naar mijn idee wordt werk soms te gemakkelijk afgekeurd op basis van de norm, terwijl het toch om een levend product gaat. Er kunnen dan boetes worden opgelegd. Er is discussie over de vraag of deze sancties al dan niet terecht zijn en of ze het werk voor opdrachtnemers niet te lastig maken. Er worden soms andere eisen gesteld dan we gewend waren en daar is nog geen overeenstemming over. Dat maakt het ook voor ons als opleiders dus een beetje lastig.'

Bij het onderwijs kijkt Helicon dus naar wat in het vakgebied geldt als de algemene theorie over snoeien, zoals het Stadsbomen Vademecum. 'Dit leren we de studenten aan, hierin laten we hen oefenen. We leren hen ook dat het Norminstituut Bomen een commerciële partij is die zaken voorschrijft.' Dat voorschrijven krijgt steeds meer een dwingend karakter, volgens Geurts. Overigens begrijpt hij dat wel vanuit de opdrachtgever gezien; die wil de aannemer en het werk kunnen controleren. 'Maar het slaat soms een beetje door, want snoeien is geen wiskunde, er is niet altijd één waarheid. Vroeger was het simpelweg 'snoeien';

Rechts een eik in de begeleidingsnoei-fase, links eiken in het eindbeeld zoals dat bij de begeleidingsnoei voor ogen staat. (foto Helicon)

dan was het goed.' Geurts pleit er niet voor dat het weer zo moet; toen was er immers ook discussie. 'Naar mijn idee moet er in de praktijk één standaardnorm komen waar iedereen zich aan moet houden. Beide methoden hebben bestaansrecht; voor beide zijn er situaties waarin ze de voorkeur verdienen. Ik pleit voor een betere afstemming, zodat werken met twee systemen minder omslachtig en verwarrend wordt.'

Als voorbeeld noemt hij dat bomen voorheen altijd in drie categorieën werden verdeeld, terwijl het Normenboek Bomen er nu vier hanteert. 'Een ander voorbeeld is dat we gewend zijn elke snoeironde te snoeien totdat de takvrije stam is bereikt, terwijl het Normenboek een nieuwe categorie heeft toegevoegd en zegt dat je niet hoeft te snoeien als een aanvaard boombeeld is bereikt. Dat kan gelden voor onderhoudssnoei, maar niet voor begeleidingsnoei.'

Dat het Norminstituut Bomen een commerciële partij is die haar normen lijkt te willen opleggen, veroorzaakt volgens Geurts soms weerstand. 'Ik ben niet tegen het Norminstituut, als het maar gaat om algemeen aanvaarde normen die breed in het vakgebied worden gedragen.' Dat is op dit moment volgens hem nog niet het geval. Daarbij veranderen de richtlijnen regelmatig. 'Zo hadden we al een boomveiligheidscontroleur; nu wordt daar een functie boven geplaatst. Het gaat dan een

Uitvoeren training begeleidingsnoei door IPC.

beetje op een polonaise lijken. Je vraagt je af: zijn we hier echt bij gebaat?'

Een eenduidige richtlijn zou het opleiden dus een stuk eenvoudiger maken, niet alleen voor het opleidingsinstituut, maar ook voor de studenten. 'Er is behoefte aan duidelijkheid. Ervaren boomverzorgers zijn flexibel, maar onze studenten hebben nog te weinig ervaring om te schakelen. Wil je hen effectief opleiden, dan is het prettig als er één richtlijn is.' Daarbij benadrukt Geurts dat er niet één norm, maar één standaard zou moeten komen. Want: 'Iedere onderwijsgever weet dan wat in de praktijk geldt.'

Dat bedrijven vaker naar het Normenboek vragen, is voor Geurts wel een signaal dat er iets is veranderd. 'Uiteindelijk doet de markt zijn werk en daar hebben wij als onderwijs mee te dealen. Als het Norminstituut als verstrekker van de algemene richtlijn wordt aanvaard, is dat prima en gaan wij mee. Het gaat erom dat er duidelijkheid komt.'

Alles over Groenbeheer

Als directeur van adviesbureau Alles over Groenbeheer en lid van de werkgroep bomen van het CROW verbaast Herman Wevers zich regelmatig over de discussies in het werkveld. 'Als opleider zie ik die verschillen niet zo. Dat blijkt ook in de werkgroep bomen; er zijn geen meningsverschillen. Van die discussie kijk ik iedere keer op. Zelf vind ik het Handboek Bomen op veel gebieden nodeloos ingewikkeld en te duur. Maar ik respecteer natuurlijk dat mensen ermee werken. Wijzelf gebruiken voor de opleiding het Vademecum en de RAW.'

Wevers krijgt regelmatig de vraag hoe dit bij het opleiden wordt aangepakt. 'Stadsbomen Vademecum, Handboek Bomen en RAW komen voor 98 procent met elkaar overeen, dus voor 2 procent niet. Wat is nou 2 procent? Het gaat over boomverzorging, de verzorging van een levend product. Dat is sowieso niet tot op cijfers achter de komma te definiëren.'

IPC Groene Ruimte

Bij IPC Groene Ruimte krijgen mensen tijdens de opleiding kennis van beide systemen bijgebracht, zowel uit het Handboek Bomen als de RAW-systematiek. Trainer Wouter Schulp vertelt hierover: 'Een treeworker moet van beide systematieken kennis hebben. Het Vademecum wordt voor lessen en als naslagwerk gebruikt. Voor een snoeiorder zijn de RAW-systematiek en het Handboek Bomen geschikt, maar in de lessen kunnen we hier vrijwel

De sleutel tussen beleid en beheer

Alles over Groenbeheer ondersteunt beleidsmakers en groenbeheerders bij het bereiken van een kwalitatief hoogwaardige buitenruimte tegen acceptabele beheerkosten

Waarom kiest u voor Alles over Groenbeheer?

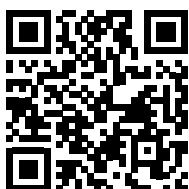
- Bestandsbeheer ▪ RAW-bestekken ▪ Groeiplaatsonderzoek
- Ontwerp- en inrichtingsadvies ▪ Bomen Effect Analyses
- Planmatig Beheer ▪ Directievoering en toezicht
- Inventarisaties ▪ Bomenwacht

www.allesovergroenbeheer.nl

Meerheide 110a 5521 DX EERSEL • Beilerstraat 24 9401 PL ASSEN
info@allesovergroenbeheer.nl t. 0497-534044

BEKIJK DEZE
SNOEIZAAG IN ACTIE

YouTube

CS-2511TES

TOPHANDLE / SNOEIKETTINGZAAG

25 cc - 1,10 kW - ES-Start - 2,3 kg

CS-2511TES	CS-2511TESC	CS-2511TESC-NC
3/8" LP	1/4"	1/4"
0.050"	0.050"	0.043"

Zaagketting steek
Zaagblad groef

**DÉ TOPHANDLE SNOEIZAAG VOOR
DE PROFESSIONELE BOOMVERZORGER!**

Vind een dealer bij jou in de buurt en ontdek ons volledig assortiment kettingzagen op **WWW.ECHODEPENDONIT.COM**

EuroGarden
Nederland B.V.

facebook.com/echobenelux

twitter.com/echodependonit

Hogelandseweg 51 | 6545 AB Nijmegen | Tel.: +31 (0)24 373 19 90 | Fax: +31 (0)24 373 17 65 | info@eurogarden.nl | www.eurogarden.nl

‘Naar mijn idee moet er in de praktijk één standaardnorm komen’

niks mee.’ De basis van begeleidingssnoei krijgen de cursisten dus aangeleerd, aangevuld door inhoudelijke kennis van beide systematieken. Het gaat dan voornamelijk om snoeipercentages en onderhoudsstatus. Schulp vult aan: ‘Het zou wel makkelijk zijn als er één richtlijn was.’ Schulp ziet het Handboek Bomen als een instru-

ment dat goed in elkaar zit en duidelijk in een behoefte voorziet. Tegelijkertijd zorgt het volgens hem soms voor ergernissen, omdat opdrachtne- mers ervaren dat het leidt tot een te rigide toet- sing. Ook voor hemzelf is dit een punt van ergernis. ‘Het belangrijkste is goed overleg, tussendoor samen kijken of het resultaat voor alle partijen naar wens is. Niet de richtlijn zelf is punt van discussie, maar de manier waarop ermee wordt omgegaan.’

Praktijkcentrum Bomen

Bij Praktijkcentrum Bomen moeten studenten vol- gens opleider Peter Bongen vooral de termen ken- nen en de juiste takken weten te snoeien. Wanneer dit volgens een bepaalde richtlijn moet, dan moe- ten ze volgens deze richtlijn kunnen werken. ‘Het is geen examen criterium, maar we leiden wel op die manier op. We leggen hier in de opleiding alleen een basis. Eventueel kan men interne bijscholing

volgen om met specifieke richtlijnen te leren wer- ken. Wij leiden dus niet op conform één richtlijn.’

Volgens Bongen streeft ieder model uiteindelijk naar hetzelfde eindbeeld en dat is wat de stu- denten wordt aangeleerd. ‘Onze studenten zijn uitvoerende mensen. We krijgen weleens vragen van bedrijven die meedingen naar een bestek, bijvoorbeeld conform het Handboek Bomen, of die een bestek gegund hebben gekregen. Ze willen dan weten of we onze mensen hiervoor opleiden. Standaard is dat dus niet het geval. Wel merk je dat studenten gewend raken aan het snoeien volgens hun eigen zienswijze. Wij verzorgen ook de oplei- ding voor controleur Handboek Bomen. Daarbij moet je de student soms best wat “bijbuigen”. Maar het is vooral een kwestie van begrijpend lezen.’

Als voorbeeld noemt Bongen dat sommige gemeenten voorzichtig snoeien en liever hebben dat er vaker en minder gesnoeid wordt. ‘Maar als er dan volgens het Handboek Bomen 40 procent moet worden gesnoeid, is er wel een verschil in zienswijze. Een RAW-bestek houdt weer geen reke- ning met het publiek, maar een gemeente kan zeg- gen: Jongens, snoei even wat voorzichtiger.’

Het Praktijkcentrum Bomen leert de studenten dus schakelen. Wat is het doel van begeleidingssnoei, welke middelen zijn voorhanden, welke modellen bestaan er, welke termen horen erbij, wat zijn de belangen, waarom snoei je die boom eigenlijk? Wanneer je te maken hebt met verschillende partijen, bijvoorbeeld de Wegenverkeerswet en bewoners, welk belang gaat dan voor? Bongen: ‘Wat prioriteit heeft, dat is aan de opdrachtgever. ETW’ers moeten kunnen schakelen.’

Volgens Bongen zijn de verschillende modellen er niet zomaar. ‘Ze sluiten aan op een vraag. Het is makkelijker om een student volgens één model op te leiden, maar aan de andere kant moet die zich ook kunnen aanpassen. Het is allemaal niet zo zwart-wit. Voor de student zou het prettig zijn als er één norm is; dat zorgt voor minder verwarring. Zelf vind ik het leuk dat deze verschillen er zijn. En uiteindelijk bepalen wij als opleiders de norm niet; dat doet de markt.’

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27294/normen-en-standaarden-in-opleiden

Krijgt Nederland nu eindelijk een nieuwe generatie bomenzand?

Over een tweejarig onderzoek naar het gebruik van biochar

Bomenzand wordt sinds de jaren 80 toegepast in Nederland. Sindsdien zijn de kennis over en het inzicht in groeiplaatsen enorm toegenomen. Het huidige bomenzand heeft een lage voedingscapaciteit en weinig bodemleven. Met name deze twee kenmerken van het huidige bomenzand lijken nu verbeterd; er is een nieuwe generatie bomenzand, waarbij biochar een belangrijke rol speelt.

Auteurs: Dirk Doornenbal, directeur Nationale Bomenbank en Wendy Batenburg, wetenschappelijk medewerker Terra Nostra

Wat is biochar?

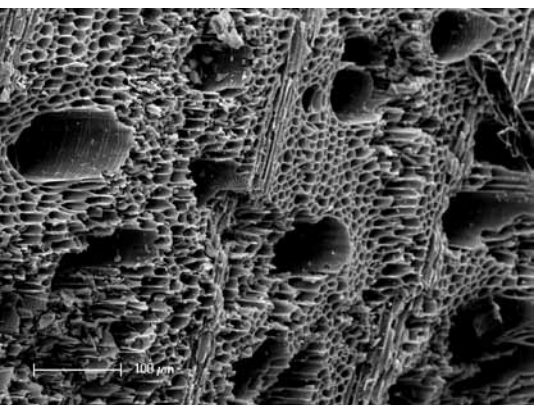
Het gebruik van biochar is geïnspireerd op de vruchtbare *terra preta*-bodem in het Amazonegebied. Deze zeer vruchtbare donkere grondsoort is 1500-2800 jaar geleden ontstaan door het mengen van biochar door de bodem door

de volken die toen in het Amazonegebied leefden. Biochar ontstaat door pyrolyse, een proces waarbij onbehandelde houtachtige FSC-reststromen verhit worden tot boven 350°C in een zuurstofarme omgeving. Biochar heeft een hoge koolstofmassa en een grote interne oppervlakte. Ter illustratie: de

interne oppervlakte van één gram biochar komt ongeveer overeen met de oppervlakte van twee tennisvelden. Door de grote interne oppervlakte van biochar verbetert het poriënvolume, de structuur en het watervasthoudend vermogen van de bodem.

Een belangrijke eigenschap van biochar is dat het heel langzaam wordt afgebroken. Hierdoor heeft het een hoge stabiliteit en blijft het lang aanwezig in de bodem. Afhankelijk van de pyrolysetemperatuur resteert na 100 tot 600 jaar nog steeds de helft van de biochar in de bodem. Dit betekent dat CO₂ voor langere tijd wordt vastgelegd in de bodem in plaats van in de atmosfeer terecht te komen. Door het gebruik van biochar wordt dus een positieve bijdrage geleverd aan het tegengaan van klimaatverandering.

De negatieve lading van biochar zorgt ervoor dat het veel nutriënten kan binden. Voedingsstoffen worden vastgehouden en weer vrijgegeven wanneer de boom dit nodig heeft. Hierdoor verbetert de voedingswaarde van de bodem (CEC-waarde) en wordt uitspoeling voorkomen. Biochar is dus geen voedingsstof op zich, maar draagt bij aan de bodemvruchtbaarheid door het binden van voedingsstoffen.

Biochar verbetert niet alleen de chemische en fysische eigenschappen van de bodem, maar heeft ook een positieve werking op de microbiologische eigenschappen. Door de porositeit en de grote interne oppervlakte van biochar krijgt het bodemleven een grotere leefomgeving; het biedt schuilplaats en habitat. Daarnaast zorgen de beschikbaarheid van nutriënten, de aanwezigheid van vocht en de toename van beluchting door de vele poriën voor een goed klimaat voor het bodemleven. Hier kan de boom ook van profiteren, bijvoorbeeld dankzij een betere opname van nutriënten onder invloed van *mycorrhiza*-schimmels.

Start tweejarig onderzoek met bomenzand

Biochar zorgt dus voor een verbetering van de bodemstructuur en biedt mogelijkheden voor het vasthouden van voedingsstoffen, voor Terra Nostra reden om dit eens uit te testen met bomenzand. De onderzoeksvraag was: wat is het effect van het toevoegen van biochar aan regulier bomenzand in combinatie met verschillende extra natuurlijke componenten? Het uiteindelijke doel is de conditie van de stadsboom te verbeteren en deze weerbaarder te maken tegen ziekten en plagen, door middel van efficiënter bomenzand met meer bodemleven.

Op de kwekerij van de Nationale Bomenbank werd een onderzoeksofstelling geplaatst met vier verschillende mengsels met eentoppig boomgarantzand 'Rotterdam'. In deze mengsels werden linden geplant. Niet alleen biochar zelf, maar juist een goede mix van toevoegingen, met biochar als drager, zorgt voor positieve effecten op bomen en planten. Daarom werd bij de proefopzet gebruik-

gemaakt van biochar en van de kennis van het Engelse bedrijf Carbon Gold. Dit bedrijf heeft in Engeland meer dan tien jaar ervaring met het toepassen van biochar met toevoegingen zoals *mycorrhiza*-schimmels en wormenhumus. Terra Nostra voegde daar in haar onderzoek extra natuurlijke componenten aan toe.

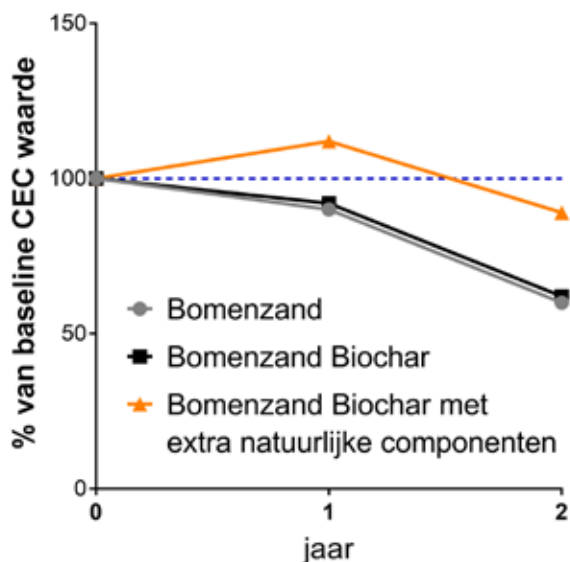
Vervolgens werd door Terra Nostra gedurende twee jaar wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Bovengronds werd onder andere het stressniveau en de vitaliteit van de bomen gemeten met de chlorofylfluorescentie-methode. Ook de mate van aantasting, de scheutlengte en de knopbezetting werden beoordeeld. Ondergronds werd de voedingswaarde van de bodem bepaald (CEC-waarde), werden de wortels geanalyseerd op lengte en de aanwezigheid en kwaliteit van het bodemleven bepaald.

Resultaten na twee jaar

Niet alle mengsels geven een verbeterd effect ten opzichte van het controlemengsel met regulier eentoppig boomgarantzand 'Rotterdam'. Eén mengsel van biochar met extra natuurlijke componenten stak er met kop en schouders bovenuit. De resultaten van dit mengsel gaven een betere groei (grotere scheutlengte) van de linden vanaf het eerste jaar en minder stress en een grotere vitaliteit van het blad. Daarnaast bleek na twee jaar dat de linden in dit mengsel minder gevoelig zijn voor aantasting door de larven van de lindebladwesp dan de linden in de andere mengsels.

Met name de ondergrondse verbeteringen waren spectaculair te noemen. Zo bleek de voedings-

Voedingswaarde van de bodem

LooHorst

landscaping

BOOMVERZORGING

*Wij maken het groen
en de buitenruimte
waardevol!*

WWW.LOOHORST.COM

Buitenbrinkweg 51, 3853 LV Ermelo - 0341 49 47 60 - ermelo@loohorst.com
Bruinehorst 36, 6744 PB Edeveen - 0318 57 55 77 - ede@loohorst.com

Eenvoudig en zonder
moeite de volledige regie
over uw boomdata.

Treedash®: beter beheren, analyseren,
rapporteren en presenteren.

tree-o-logic
boomtechnisch onderzoek & advies

T 0318 479 166
@ info@treeologic.nl
| www.treeologic.nl

Infra groen

NIEUW ons Green Life™ Programma

Wij helpen in 6 relevante leefomgevingen met de beste
en duurzame boom- en plantkeuzes

Leefwereldverbeteraars

M. van den Oever

TREE & PLANT NURSERY SINCE 1791

Uw toegang tot 12.000 soorten groen

Wij luisteren en kijken naar mensen in hun leefwereld en passen ons eeuwenoude en
nuchtere verstand van bomen, struiken en planten toe om die leefwereld te verbeteren.

Kerkeind 12 • 5076 AC Haaren • The Netherlands • +31(0)411 - 62 19 64 • info@mvandenoever.nl

Select Plant
Deelnemer Laan- en Sierbomen

waarde van de bodem met biochar en extra natuurlijke componenten na twee jaar met 11 procent afgenomen te zijn, terwijl er een afname van maar liefst 40 procent was in het reguliere bomenzand. Ook was er meer en vitaler bodemleven aanwezig dan in regulier bomenzand. Kortom, deze studie toont aan dat de effectiviteit van regulier bomenzand sterk verbetert als het gemengd wordt met biochar in combinatie met extra natuurlijke componenten. Met dit positieve resultaat als uitgangspunt werd het mengsel vervolgens onderworpen aan een vervolgonderzoek. Hierin werd bepaald wat het effect is van bepaalde mengverhoudingen van het nieuwe bomenzand op de fysische eigenschappen van bomenzand. Immers, bomenzand is ooit gemaakt met als doel voldoende draagkracht voor het trottoir enerzijds en groei van de boom anderzijds. Hierbij is vooral de eentoppigheid van bomenzand van belang. Uit dit onderzoek bleek dat bij doormenging van de gewenste hoeveelheid de klassieke fysische eigenschappen van bomenzand intact blijven. De oorspronkelijke draagkracht van bomenzand blijft dus behouden bij gebruik van het biocharmengsel.

De nieuwe generatie bomenzand

Met de resultaten van het onderzoek van Terra Nostra denkt de Nationale Bomenbank een nieuwe generatie bomenzand in handen te hebben. Er is een samenwerking aangegaan met Carbon Gold voor de levering van de juiste mix van biochar met natuurlijke componenten. Deze mix wordt door de Nationale Bomenbank in de juiste verhouding door het eentoppige boomgarantzand 'Rotterdam' gemengd. Hiermee is een nieuw bomenzand geboren met de naam 'Lifechar-boomgarantzand'.

Vervolgonderzoek

Het onderzoek wordt vervolgd door het testen van het nieuwe bomenzand in de straat. Hierbij wordt gekeken naar de groei van de boom, maar ook naar de efficiëntie van Lifechar-boomgarantzand ten opzichte van regulier bomenzand. Lifechar-boomgarantzand maakt efficiënter gebruik van voedingsstoffen dan regulier bomenzand. Mogelijk is er van Lifechar-boomgarantzand minder volume nodig om voldoende voedingsstoffen te bieden voor de boom op lange termijn. Het optimale volume Lifechar-boomgarantzand hebben wij niet in beeld. Dat zouden de Nationale Bomenbank en

Terra Nostra graag verder willen onderzoeken in projecten bij gemeenten.

Dirk Doornenbal is directeur van de Nationale Bomenbank, Wendy Batenburg is wetenschappelijk medewerker Terra Nostra

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27318/krijgt-nederland-eindelijk-een-nieuwe-generatie-bomenzand

Voor onze vestiging Noord-Holland zoeken wij een

Projectleider

Nationale Bomenbank Noord-Holland voert vanuit Amsterdam dagelijks boomwerk uit voor diverse opdrachtgevers. Van het verplanten van grote bomen tot complexe groeiplaatsconstructies. Wij zoeken een projectleider die verantwoordelijk is voor:

- Het ondersteunen van de bedrijfsleider/accountmanager.
- Het maken van offertes, inclusief EMVI plannen.
- Het voorbereiden en (mede) plannen van projecten.
- Het uitvoeren van projectadministratie.
- Het doorontwikkelen van digitalisering en het kwaliteitsmanagementsysteem.

Wat bieden wij?

- Een uitdagende creatieve functie in een jong en dynamisch team, waarbij je je kunt ontwikkelen.
- Uitstekende primaire- en secundaire arbeidsvoorwaarden.
- Een persoonlijk opleidingstraject afgestemd op jouw ambitie.

Interesse?

Stuur dan een e-mail met CV naar: noordholland@nationalebomenbank.nl t.a.v. Olivier Copijn

**Nationale
Bomenbank**

Boomspecialisten

www.nationalebomenbank.nl

Als populier synoniem met voorpootrecht is...

Veel populieren zijn geplant vanwege een voorpootrecht. Dat geldt vooral in de Meijerij, maar ook elders in ons land. Een voorpootrecht is het zakelijk recht om bomen op de aangrenzende berm van een openbare weg, die niet in eigen bezit is, te bezitten, te vellen en te herplanten. Het wordt ook wel pootrecht, recht van bepoting of recht van pootstede genoemd. Het voorpootrecht heeft betrekking op de bomen voor het eigen perceel, het overpootrecht op de bomen aan weerszijden van de weg of alleen op de bomen aan de overzijde van de weg.

Auteur: Bas Visser, Senior boomjurist, Winterswijk

Oud, maar geldend recht

Voorpootrechten zijn zogenaamde 'oudvaderlandse rechten' of 'heerlijkeidsrechten'. Dat zijn rechten die dateren van voor de inwerkingtreding van het (oud) Burgerlijk Wetboek. De oudste bekende schriftelijke verlening van voorpootrechten dateert van 1396 en vond plaats in Haaren. En in een

rechtszaak in de gemeente Veghel gaat het over de uitgifte van gronden door hertog Jan van Brabant in 1310 (Hof Den Bosch, 18 februari 1902, W. 7761). In hedendaagse termen zou je kunnen zeggen dat hertog Jan van Brabant een bestuurder met een vooruitziende blik was. Levend in een periode dat er bijna geen bomen meer waren, en dus hout,

verleende de hertog de gebruikers van de grond het voorpootrecht. Waar geld verdiend wordt, kun je belasting heffen. In die periode was West-Europa bijna geheel ontbost door het gebruik van hout voor woningen en scheepsbouw, brandhout en landbouw.

De meeste voorpootrechten dateren echter uit

de 16e of 17e eeuw. Zo verleende koning Karel V bijvoorbeeld in 1515 voorpootrechten langs vele wegen in Zeeland.

Op de bomen in de berm van de weg tussen Schijndel en Boxtel, waaronder veel populieren, is nog steeds het 'octrooi' van hertog Filips uit 1465 van toepassing, waarmee voorpootrechten werden verleend aan de aanwonenden van deze weg. De meeste van deze oude voorpootrechten gelden juridisch nog steeds, omdat deze oudvaderlandse rechten expliciet als geldend recht zijn erkend op grond van artikel 1 van de Overgangswet in het oud Burgerlijk Wetboek uit 1838 en artikel 150 van de Overgangswet in het nieuw Burgerlijk Wetboek uit 1992.

In het Burgerlijk Wetboek van 1838, waarin het voorpootrecht als een zakelijk recht werd bekrachtigd, is ook vastgelegd dat nadien geen nieuwe voorpootrechten meer gevestigd kunnen worden. Wel is het nog steeds mogelijk om een plantrecht te vestigen. Het essentiële verschil is dat een plantrecht een persoonlijk recht is, dat niet vererfd kan worden en aan één persoon is gebonden.

Ontstaan

Volgens sommigen zijn voorpootrechten ontstaan door de opdeling van de 'gemene' gronden, de marken of gemeenten. Volgens anderen werden deze rechten uitgegeven vanwege de aanleg van wegen. Dit laatste kan in elk geval bewezen worden door recentere aktes en vergunningen waarin voorpootrechten verleend worden vanwege weg-aanleg, bijvoorbeeld in Noordgouwe, waar de provincie Zeeland in 1710 voorpootrechten uitgaaf. In Noord-Brabant werd het voorpootrecht ook verleend in verband met de ontginning van woeste gronden, waarbij de ingezetenen met een zogenaamde 'pootkaart' bomen mochten planten op de gemene gronden voor ontginning door beplanting en 'langs de kanten van 's Heeren wegen'.

Bewijsvoering

Uit de constante rechtspraak van de Hoge Raad blijkt dat deze oudvaderlandse rechten nog steeds kunnen bestaan. Kunnen bestaan, want er moet wel een redelijk bewijs worden geleverd dat ze niet tussentijds teniet zijn gegaan.

In de praktijk komt het vaker voor dat iemand zich voor het bestaan van een voorpootrecht beroept op uitspraken van zijn ouders of grootouders. Juridisch moet het ontstaan van het recht echter bewezen worden op grond van een schriftelijke akte. Dat kunnen vermeldingen in oude oorkonden zijn, overeenkomsten, verordeningen, wegenleggers, koopaktes enz. Ook wordt in een aantal gevallen genoeg genomen met vermelding van

het recht op een authentieke pootkaart. Vooral in de Meijerij rond 's Hertogenbosch zijn veel van dergelijke pootkaarten bekend, met hoofdzakelijk populieren.

Behalve van het ontstaan van het voorpootrecht moet er een redelijk vermoeden bestaan dat het recht niet teniet is gegaan. Bij ruilverkavelingen, onteigening, samenvoegen van percelen of verkoop van (berm)gronden werden vaak voorpootrechten afgekocht of opgeheven. Vaak vragen rechters daarom als bewijs van voorpootrechten om verschillende bevestigingen van het recht in de loop der tijd. Specifiek voor ruilverkavelingen geldt dat deze een zogenaamd titelzuiverend karakter hebben, dat wil zeggen dat eventuele voorpootrechten vervallen, tenzij anders wordt bepaald. Dat laatste is specifiek gebeurd bij de ruilverkaveling in St. Oedenrode, die liep van begin jaren tachtig tot 2007. Bij deze landinrichting werd dat gedaan om cultuurhistorische redenen.

Een voorpootrecht is altijd gebonden aan een bepaald stuk grond en kan niet los van deze kadastrale eenheid worden verkocht of overgedaan, anders dan aan de overheid. Wel kan bij verkoop van de grond of het voorpootrecht worden bepaald dat de oude eigenaar het recht heeft de al geplante bomen gedurende een bepaalde periode te oogsten.

Zorgplicht en aansprakelijkheid

Een voorpootrecht is een zakelijk recht, wat betekent dat de voorpootgerechtigde zijn recht kan uitoefenen als ware hij eigenaar van de bomen. Daarbij gaat het zowel om de lusten als de lasten. Wie een voorpootrecht heeft, heeft dus ook de zorgplicht, onderhoudsplicht en controleplicht. In het geval van schade door tak- of stambreuk is de voorpootgerechtigde de aansprakelijke en niet de eigenaar van de berm onder de boom. Degenen die het voorpootrecht erven, beseffen vaak niet dat zij ook onderhoud en controle moeten uitvoeren en aansprakelijk voor de bomen kunnen zijn. Soms nemen gemeenten, na het geven van voorlichting, deze controle of de gehele zorgplicht over.

Afkoop

Voorpootrechten kunnen tenietgaan door afkoop door de rijksoverheid, een provinciale of gemeentelijke overheid. Daartoe kan een akte van verkoop en opheffing van het recht gemaakt worden, als de onderliggende eigenaar koopt. Dit gebeurt vaak bij gemeenten die problemen hebben met voorpootrechten vanwege achterstallig onderhoud en gevaarlijke voorpootrechtbomen. Voorpootrechten zijn dan lastig voor het beheer. Bovendien willen

gemeenten graag uniforme laanbeplanting en verkeersveilige bomen langs hun wegen. Ik heb zelf ooit in een Brabantse gemeente een bonte mengeling van zeker tien verschillende boomsoorten in 200 meter wegberm gezien. Buitengewone biodiversiteit, dat wel!

Bescherming

Maar het omgekeerde komt ook voor. Als de voorpootrechtbomen netjes onderhouden en gecontroleerd worden en qua boomsoort goed in het landschap passen, hoeft de provincie, het waterschap of de gemeente de bomen langs de weg zelf niet te onderhouden en te controleren. In de gemeente Veghel worden voorpootrechten dan ook als waardevol cultuurhistorisch erfgoed aangeduid in het bomenbeleid, erfgoed dat beschermd en in stand gehouden moet worden.

Inschrijving en verandering

Artikel 150, lid 2 van de Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek (Stb. 03-04-1969, 167) maakt het mogelijk voor voorpootgerechtigden om hun 'oude recht' te laten omzetten in een modern recht van erfdienstbaarheid of vruchtgebruik door inschrijving ervan in het kadaster. Daarmee wordt het recht eenvoudiger en wordt het niet meer belemmerd door oude beperkende voorwaarden als 'onopzegbaar' of 'enkel verervend op de oudste zoon', die sommige rechten kenmerken.

Wijziging van het recht

De gemeentelijke of andere openbare weg- of berm-eigenaar kan op grond van artikel 150, lid 6 van deze Overgangswet NBW vorderen dat de inhoud van het oude recht (enigszins) wordt gewijzigd. De twee wettelijke criteria voor wijziging zijn: 'in strijd met het openbaar belang' en 'in strijd met de redelijkheid en billijkheid'. Vooral als ongewijzigde instandhouding van het voorpootrecht redelijkerwijze niet van de openbare eigenaar kan worden gevergd, kan de rechter het oude recht wijzigen. Geheel afschaffen kan de rechter het oude recht echter nooit.

Zo kan het dus zijn dat het voorpootrecht verleend door hertog Jan van Brabant in 1310 nog steeds ongewijzigd geldt voor alle populieren in de berm van de weg van Sint Oedenrode naar Veghel.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27255/als-populier-synoniem-met-voorpootrecht-is...

Het geslacht *Zanthoxylum*

Alweer een geslacht uit de buitencategorie, deze keer op speciaal verzoek van opperhoofd Hein van NWST. Zo langzamerhand komen er allerlei nieuwe geslachten en soorten en door de mens gebouwde cv's hier in Nederland in cultuur. De soortenrijkdom wordt vergroot, zoals elk jaar weer te zien is op vakbeurzen als Plantarium en Groot Groen Plus. Nieuwe selecties komen en veel te weinig oude selecties verdwijnen. Vanuit opdrachtgevers, zoals allerlei overheden, blijft er vraag naar deze slechte species, omdat de besteller deze planten 30 jaar geleden tijdens de opleiding heeft moeten leren en daarna niets meer. Jammer, want de verbeteringen en vernieuwingen in het sortiment zorgen voor verbetering van de kwaliteit van de openbare en private ruimten, en uw burgers – lees uw klanten – vragen daarom!

Auteur: Jan P. Mauritz VRT

De hoofdpersoon van dit deel van het feuilleton behoort tot de onderfamilie van de *Toddalioidae*. Het is een groot geslacht met meer dan 250 soorten, ca. 90 vars en veel cultuurvariëteiten waarvan de meeste ook volstrekt onbekend in Europa zijn. Economisch gezien het belangrijkste geslacht binnen de familie *Rutaceae* is met afstand het geslacht *Citrus*, de hofleverancier van sinaasappels, citroenen, mandarijnen, grapefruits en kumquats. Dit geslacht behoort tot een andere onderfamilie van de wijnruitfamilie, namelijk de *Aurantioideae*. Deze

onderfamilie is onderverdeeld in twee stammen of *tribes*, die op hun beurt weer onderverdeeld zijn in onderstammen of *subtribes*. De onderstam *Citranae* herbergt naast het geslacht *Citrus* ook *Poncirus* (is redelijk bekend), en voor de meesten van u volstrekt onbekende makkers als *Citropsis*, *Fortunella* en *Severinia*. Een aantal van deze species leverden al 5000 jaar voor Christus eetbare vruchten en werden al op grote schaal op plantages gekweekt voor de vruchten.

De hoofdpersoon van dit deel van het feuilleton, waarde vrienden, is er weer een van de buitencategorie, waar uw schrijver al op voorhand een 'arbor-alert' op loslaat. De meesten van u kunnen zich waarschijnlijk nog wel vaag de introductie van het Arbor-Alert in dit feuilleton herinneren. Dit was de oproep aan zowel de dames en heren boombeheerders als aan de heren en zeker ook de *dames boomkwekers** om onbekende en toch prima presenterende en toepasbare species onder de aandacht te krijgen, op te nemen in kweekprogramma's etc.

In de systematische indeling van het *Regnum Vegetabile* – het Plantenrijk – behoort het geslacht *Zanthoxylum* tot de orde van de *Sapindales* en daarbinnen tot de familie van de *Rutaceae*, de wijnruitfamilie. Deze grote familie bestaat uit ca. 160 geslachten en daarbinnen uit meer dan 1800 soorten, honderden *vars*, *ssp's*, *forma's* en *cv's*, van heel grote bomen via (kleine) heestervormende species tot kruidachtige planten aan toe. Deze zijn voornamelijk te vinden in de tropische regionen op aarde. Zo'n omvangrijke familie is uitsluitend te bevatten als er een onderverdeling gemaakt wordt. Zo ook binnen de familie van de *Rutaceae*, waaronder zes onderfamilies vallen. Daarnaast is er een onderverdeling in groenblijvend en bladverliezend te maken. Bijzonder is dat het geslacht over de hele wereld voorkomt; er zijn vertegenwoordigers van te vinden in alle werelddelen, inclusief Australië en Nieuw-Zeeland. Naast de reeds genoemde tropische gebieden zijn er tal van species die in de subtropische of Mediterrane klimaatzones voorkomen, met uitschieters naar de gematigde zones op onze aardkloot. Vanzelfsprekend is deze laatstgenoemde groep bladverliezend, in tegenstelling tot de grote kliek groenblijvende makkers uit de tropen. In Nederland komen naast *Zanthoxylum* nog een paar bekende geslachten uit deze familie voor, zoals *Ruta*, *Skimmia*, *Citrus*, *Phellodendron* en *Tetradium*.

*dames boomkwekers Zoals u allen al weet, heeft uw schrijver een uitgesproken mening over alles wat met bomen, heesters, andere productgroepen en aanverwante zaken uit de boomkwekerij te maken heeft, dus ook over dames boomkwekers. Die mening luidt in één woord: een Verademing, de dames in leidinggevende en eigenaarsposities in de boomkwekerij, die zo langzamerhand steeds meer op de voorgrond treden. Dat is een mooie ontwikkeling in het vakgebied: het sterke geslacht in de boomkwekerij. Jazeker vrienden, vrouwen zijn in tegenstelling tot het spreekwoord het sterke geslacht. Een bewijsstuk: 'ware het zo dat mannen de kinderen zouden moeten baren, dan bleef het bij 1 kind per gezin, geheid!'

Dit alles om ze meer bekendheid te geven bij de Nederlandse bevolking en vooral toe te passen in de eigen werkomgeving of private tuin. Dit Alert moet echt gaan werken om de soortenrijkdom in plantsoenen, parken, begraafplaatsen en private tuinen te vergroten. Amen!

Kenmerken

Zanthoxylum, tenminste een aantal species ervan, draagt de Nederlandse naam Szechuan-peper, Chinese peper of Japanse peper. Ook wordt de naam kiespijnboom genoemd in enkele geschriften. De verklaring volgt later. Het is echter geen echte peper zoals de bij ons bekende pepers, de besachtige vruchtjes, gedroogde peperkorrels van *Piper nigrum*, *Piper alba* en andere species van het geslacht. Neen, waarde vrienden, dit geslacht krijgt de niet-Latijnse naam pepperboom. De *Zanthoxylum-pepper* wordt gemaakt van de gedroogde schillen van de besjes en de zwarte zaden in de bessen zelf van de planten, ook weer van verschillende soorten binnen het geslacht. De scherpte van deze peppers is ook sterk wisselend. De Szechuan-peper wordt veelvuldig toegepast in de Chinese keuken, maar ook in Nepal, Bhutan en in Japan worden de peppers gebruikt om het voedsel een pittige smaak te geven. Ook werden ze gebruikt door doktoren en tandartsen bij de behandeling van kiespijn, vanwege hun verdovende werking bij het kauwen van de schillen van de zaden.

In Krussmans *Handbuch der Laubgehölze* krijgt de species de naam 'geelhout'. Dat is bijzonder, daar in Nederland de naam geelhout voorbehouden is aan het geslacht *Cladrastis*. Zo ziet u maar weer, vrienden, zoals uw schrijver al zo vaak aangegeven heeft, de niet-Latijnse naamgeving van gewassen is echt kl...Gloeïende, gloeïende...Weer zo een, hahaha!

De verschillende soorten van het geslacht vormen meestal meerstammige grote struiken of bomen van de derde en tweede grootte, dus tot een meter of 13 tot 15 meter hoog, met een breed warrige, onregelmatig gevormde ronde kroon. De in Nederland toepasbare makkers worden echter niet veel hoger dan 7 tot 9 m. Het geslacht kent zowel groenblijvende als bladverliezende species, waarvan de makkers in de gematigde klimaatzone vrijwel allemaal bladverliezend zijn. In onder andere Midden-Afrika komen in het tropisch regenwoud wintergroene endemische makkers voor (u weet inmiddels toch wat de term endemisch inhoudt, toch?), met enorme boomkronen tot meer dan 20 meter hoog, waarvan bekend is dat vijf volwas-

senen er meer dan een week over doen om de vruchten uit de boom te plukken.

De kroonvorm is warrig en onregelmatig rond tot omgekeerd eirond. Deze bijzondere kroon staat op een doorgaans kortere stam of stammen, bezet met grillig gevormde uitsteeksels, wat uitgegroeide en verhoutte takdoorns zijn die op oudere leeftijd steeds meer zichtbaar blijven als hoekige bulten op de stam en de gesteltakken. De stamschors is grijs tot bruin-groenig grijs van kleur; de twijgen zijn bruin van kleur, kort behaard en later kaal; onder iedere knop zitten twee scherpe bladdoorns. Deze doorns zijn in aanleg rood tot donkerrood. Een bladdoorn is niet met het houtige deel van het stamhout verbonden en in de jeugdfase van de twijg afbreekbaar als een doorn van een roos ... Neen, vrienden, als een stekel van een roos! Even een zijsprongetje. Het verschil tussen doorns en stekels is al een keer beschreven in dit feuilleton. De kracht van de boodschap ligt vaak in de herhaling, zo ook hierbij. Planten kunnen zich wapenen door het dragen van doorns en stekels. Deze bewapening draagt bij aan de instandhouding van de species door het tegengaan of verminderen van vraat door insecten, dieren en de mens. Botanisch gezien bestaan er doorns en stekels. De verschillen tussen de twee zijn heel duidelijk. Een stekel, zoals bij de roos, is een scherp kegelvormig uitgroei van de opperhuid en is niet verbonden met het inwendige stelsel en systeem van de stengel of tak.

De verschillende soorten van het geslacht vormen meestal meerstammige grote struiken of bomen van de derde en tweede grootte

Een doorn zit in de plaats van een blad of van een tak of is een verlengde van een tak. We spreken dan over bladdoorns en takdoorns. Een doorn is wel verbonden met het inwendige vaatstelsel van de tak of twijg. Daardoor bevat een doorn altijd

De bloeiwijze bestaat uit okselstandige bundels met bloemtuilen van kleine geelgroene bloempjes

vasculair weefsel om de sapstroom te verdelen. Zowel de bladdoorn als de takdoorn kan vlijmscherp zijn en je kunt je er vreselijk aan verwonden.

Een bijkomend 'voordeel' van de takdoorn is dat het bloedscherpe puntje vaak afbreekt in de wond en eigenlijk per direct gaat zweren. 'Twee keer genieten voor dezelfde prijs!' Een bladdoorn onderscheidt zich van een takdoorn door de aanwezigheid van een okselknop. Het geslacht *Zanthoxylum* heeft dus bladdoorns, en wel twee onder iedere knop. Snel weer terug naar het verhaal, voor ik gedonder krijg met opperhoofd Hein. Deze doorns zijn in hun jonge jaren vlijmscherp en zitten, afhankelijk van de soort, als rechte spiesen aan de boom of licht gebogen tot sikkelvormig. Vooral deze laatste versie kan mens en dier echt zwaar verwonden, dus opgepast met deze makers. De doorns raken steeds meer hun scherpte kwijt als ze ouder worden, 'overgroeid' raken en stompe, kantige bulten worden op de stam en gesteltakken. Ze zijn wel heel karakteristiek en dus herkenbaar voor het geslacht. De jonge twijgen zijn groengrijs, bruinigrijs tot bruinrood van kleur, afhankelijk van de soort en de lichtinval op de boom, waardoor er verschillende kleuren op één individu te zien zijn. Het blad van deze species is een samengesteld blad en wel oneven geveerd, voorzien van een aantal bladjukken, die horizontaal uit de centrale bladspil staan met twee deelblaadjes eraan en een topblad; een oneven aantal deelblaadjes dus. Het aantal bladjukken verschilt per soort en loopt uiteen van drie à vijf tot 23 à 25. Een aantal soorten heeft in afwijking van het hierboven beschrevene een drietallig blad, zoals *Zanthoxylum armatum*, een van de Szechuan-pepperbomen uit China.

De samengestelde bladeren zijn, afhankelijk van de soort, 5 tot 25 cm lang, met deelblaadjes van 1,5 tot 13 cm, smal eivormig tot elliptisch tot lancet-

Zanthoxylum peperitum, bloemen

vormig, met een toegespitste bladtop, een wigvormige bladvoet en een fijn gezaagde bladrand. De bladbovenzijde is meestal glanzend donkergroen, de onderzijde lichter groen en wel of niet behaard, afhankelijk van de soort. De bloeiwijze bestaat uit okselstandige bundels met bloemtuilen van kleine geelgroene bloempjes. De bloemen verschijnen bij de meeste soorten voordat het blad uitloopt. Het is een ronde, schermvormige bloeiwijze met een bolle bovenzijde ('corumbus' is Latijn voor 'tuil'). De bloemen hebben vijf groene kelkblaadjes en vijf witgeel-groene kroonblaadjes, tot 5 cm lang en eirond van vorm, rondom een bolvormig vruchtbeginsel, en vijf tot zeven lange meeldraden die boven de bloemen uit steken. De aromatische vruchten zijn ronde, vlezige doosvruchten van groen naar rood naar blauwzwart verkleurend, waarbij de grootte varieert per soort en ook de schepte van het gemalen product van de schillen en /of de zaden verschilt enorm, van smakelijke, verfijnde milde scherpte tot zeer scherpe en trantrekkende producten, met name in de oosterse soorten. Ook het verdoingsgehalte verschilt enorm. De indianen in Noord-Amerika, maar ook de inlandse bevolking in Zuid-Amerika, Afrika, China, Japan en omliggende landen gebruikten de vruchten om op te kauwen bij kiespijn, maar ook als smeerseltjes bij kneuzingen en andere narigheid en als een soort verdoving bij operaties etc. Het geslacht *Zanthoxylum* stelt weinig eisen aan

de bodem en de standplaats. De boom verdraagt verhardingen prima en een aantal soorten is prima winterhard voor toepassing in Nederland.

Uw schrijver heeft weer een aantal species voor u in de aanbieding. Er zijn veel te veel goede species om op te noemen, vandaar een eigen selectie binnen het geslacht. Dit zijn allemaal goed bruikbare bomen in de openbare en private ruimten. Het voorstellen gebeurt zoals u inmiddels wel weet in alfabetische volgorde.

Zanthoxylum americanum

Het natuurlijk verspreidingsgebied van deze maker ligt in de oostelijke staten van Noord-Amerika en Canada. Dit is de *toothache tree*, waarvan de gekookte vruchten door de Amerikaanse indianen gebruikt werden door er bij o.a. kiespijn op te kauwen. Gelukkig geen ervaring, maar uit betrouwbare bron heeft uw schrijver vernomen dat in een lokaal gerecht in de staat Virginia veel verse pepper van deze species toegepast wordt, en dat deze overvloed bij niet-reguliere gebruikers van dit gerecht het hele mond-maag-darmkanaal vanaf de vork tot aan het porselein danig in brand weet te zetten dat(*sensuri Heinsii*). Deze vlammenwerper is de noordelijkste vertegenwoordiger van de *Rutaceae-clan*. De species kan ca.10 m hoog worden met een brede, wat grillig ronde kroon. De gebruikelijke 20 procent van JP wat betreft de hoogte is hier eigenlijk niet van toepassing. In

12 min. leestijd

SORTIMENT

Zanthoxylum piperitum

Deze species heeft zijn natuurlijk verspreidingsgebied in Noord-China, Korea en Japan en krijgt meestal de Nederlandse benaming Japanse peper. De boom wordt daar ongeveer 7 m hoog, met eenzelfde grillig ronde kroon als zijn Amerikaanse neefje, maar dan een stuk kleiner. Vanuit een wat smallere, meer opgaande struikvorm groeit de vaak meerstammige kleine boom meestal door tot zijn maximale hoogte en kroonvorm. De opgaande takstand van de jeugdfase verdwijnt dan langzamerhand. De stam is met heel veel stompe doornrestanten bezet en grijsgroen van kleur. De twijgen zijn bruin en bezet met korte beharing, die in de loop van het groeiseizoen verdwijnt. Onder elke bladknop staan weer twee platte doorns, licht gebogen, roodbruin van kleur en wederom vlijmscherp.

De lange bladeren zijn tot 15-17 cm lang en oneven geveerd, met elf tot 23 deelbladjes aan vijf tot elf bladjukken en een topblad. De centrale bladspil is behaard en aan de onderzijde met een aantal fijne stekels bezet. Dit zijn dus echte stekels als van een roos of een braam, dus geen doorns. De deelbladjes zijn klein, 1,5 tot 4 cm lang, eivormig elliptisch van vorm met een fijn getande bladrand. Het topblad is aan de top ingesneden. De bladkleur is glanzend donkergroen aan de bovenzijde en lichter groen aan de onderzijde; daar is het ook behaard. De herfstkleur van deze makker

Zanthoxylum piperitum in Parijs

is heldergeel. De compacte, okselstandige bloemtuilen zijn groen van kleur; de bloemen zijn geelgroen van kleur en verschijnen in juni. De vruchten zijn vlezige, ronde, roodachtige doosvruchten met

het park van Queen's Castle, in de buurt van de stad Maidstone onder Londen, staat een 110 jaar oude, tweestammige species van meer dan 9 m hoog met een stamomtrek van ca. 1,60 m. De stam van deze species is op oudere leeftijd grijsgroen van kleur, met verticale groeischeuren die de geeloranje kleur van het cambium laten zien. Hij is bezet met de meerhoekige en stompe bulten van de oude stamdoorns.

Op de bruine en kort behaarde twijgen staan onder iedere knop of bladsteel twee licht gebogen vlijmscherpe doorns met een lengte van 3 tot 4 cm. Het blad is 10-22 cm lang, met vijf tot elf deelbladjes, waarvan een iets groter topbladje. De deelbladjes zijn 4 tot 8 cm lang, eivormig elliptisch van vorm met een breed getande bladrand en vijf tot zeven nervenparen tot in de bladtanden. De bladkleur is glanzend donkergroen aan de bovenzijde en lichter groen aan de onderzijde; daar is het ook behaard. De okselstandige bloemtuilen zijn groen; de bloemen zijn geelgroen van kleur en verschijnen voor de bladontwikkeling. De vruchten zijn vlezige, ronde doosvruchten met zwarte zaden, sterk aromatisch, en vragen extra voorzichtigheid in het gebruik, hahaha. De boom stelt zeer weinig bodemeisen, is zeer droogteresistent en ook zeer winterhard. Helaas is deze makker nauwelijks in cultuur, de vier vars van de soort al helemaal niet. Jammer!

Zanthoxylum simulans, meerstammige bomen in herfstkleur

MET JE KLIMSPECIALIST KUN JE DE BOOM IN!

**24/7 GET YOUR GEAR HERE:
WWW.POELBOSBOUW.NL/WEBSHOP/KLIMMATERIALEN**

° Poel Bosbouwartikelen B.V. | Steenbokstraat 45 | 7324 AZ Apeldoorn

T: (055) 303 22 00 | verkoop@poelbosbouw.nl

Voor de klimspecialisten bent u in Apeldoorn welkom

° Poel Gooi en Vecht VOF | Rijksstraatweg 41a | 1396 JD Baambrugge

T: (0294) 291 090 | baambrugge@poelbosbouw.nl

www.poelbosbouw.nl

poel

Zanthoxylum schinifolium, blad en vruchten

zwarte zaden, sterk aromatisch en minder scherp dan van zijn Amerikaanse neef. De boom is zeer winterhard, stelt weinig eisen aan de bodem en is dus prima inzetbaar als bijzondere parkboom of in de particuliere of kantoortuin. Het beumke is ook prima toepasbaar in een daktuin.

Zanthoxylum schinifolium

Deze Oriëntaalse makker is de kleinste die in dit deel van het feuilleton op het podium verschijnt. Het is een meerstammig boompje van een meter of 5 à 6 hoog, ook weer met een ronde kroon. Het natuurlijk verspreidingsgebied is oostelijk China, Japan en Korea. De boom is ontdekt door Philipp Franz Von Siebold (1796-1866), een Duitse arts en botanicus die in dienst was van de Verenigde Oost-Indische Compagnie en zeven jaar de militaire arts was van de nederzetting en handelspost in Japan. Hij verzamelde in die tijd een schat aan bomen, heesters en andere planten, maar ook insecten die hij beschreef en naar Nederland verzond. Na zijn terugkeer was hij werkzaam in de hortus botanicus in Leiden, stichtte hij een kwekerij voor bijzondere gewassen en schreef hij op basis van zijn aantekeningen het botanische boekwerk *Flora Japonica*. De stamschors van de boom is op oudere leeftijd bruinig grijsgroen van kleur, met verticale groeischeuren die de geeloranje kleur van het cambium laten zien, en is bezet met de meerhoekige en stompe bulten van de oude stamdoorns. De jonge twijgen zijn bruin en bij wijze van uitzondering hier bezet met één platte doorn onder de blad-

knop. Deze scherpe doorn is meer gekromd dan bij de meeste makkers. De oneven geveerde lange bladeren bezitten een kale centrale bladspil en vijf tot tien bladjukken, wat dan weer elf tot 21 deelblaadjes oplevert. De bladeren zijn tot 18-19 cm lang, de blaadjes 2 tot 3 cm lang, langwerpig ovaal tot lancetvormig, glanzend donkergroen aan de bovenzijde en lichtergroen aan de onderzijde. Ook hier is de bladspil aan de onderzijde bezet met fijne stekels, groen tot roodachtig van kleur,

Zanthoxylum simulans, blad en vruchtdozen

met fijn afgeronde tanden langs de bladranden en met ingesneden bladtoppen. In de herfst kleurt de boom mooi oranjegeel en het blad blijft ook lang aan de boom, tot het begin van de winter. De compacte, okselstandige bloemtuilen zijn groen van kleur; de bloemen zijn bruingroen en verschijnen in juli-augustus. De vruchten zijn vlezige, bolronde, bruinrode doosvruchten met zwarte zaden, die wederom in allerlei gerechten worden toegepast. De species is zeer winterhard, stelt weinig eisen aan de bodem en is dus uitstekend toepasbaar als parkboom, in een brede groenstrook of in de particuliere of de kantoortuin. Helaas geldt voor deze makker ook dat de boom nauwelijks in cultuur te vinden is.

Zanthoxylum simulans

Dit is hoogstwaarschijnlijk de bekendste species binnen het geslacht. Niet dat deze makker nu echt bekendheid geniet, maar toch is dit de meest voorkomende vertegenwoordiger op die paar boomkwekerijen die de boom in hun voorraad hebben. Vandaar dat deze species een Arbor-Alert ontvangt, om meer in de voorraad-/wensenlijst van boomkwekers en in de teelt opgenomen te worden, én om bij boombeheerders eerder op het netvlies te verschijnen als er eens een bijzonder boom verlangd wordt in het eigen werkgebied. *Zanthoxylum* stelt weinig bodemeisen, is bodemvaag, kan op alle grondsoorten in Nederland groeien en kan dus overal een plaatsje krijgen. De boom komt van oorsprong voor in de oostelijke provincies van China en op Taiwan en is omstreeks 1690 ontdekt en beschreven. De boom werd in

NIEUW

RootBarrier® WaterRib®

- Verkrijgbaar als losse panelen van 220 cm lang
- Vaste afmeting 24 cm hoog i.c.m. RootBarrier® Watertapes
- Voordelig
- Eenvoudig en snel te installeren
- Stabiel

RootBarrier® Gietrand

- Verkrijgbaar op rol met een lengte van 25 meter in zwart en groen
- Vaste afmeting 30 cm hoog
- Duurzaam en UV-bestendig
- Eenvoudig en snel te installeren
- Herbruikbaar

NIEUW

RootBarrier® Watertapes

- Waterbuffer, ca. 4 liter per m²
- Biologisch afbreekbaar
- Duurzaam
- Voordelig
- Verkrijgbaar op rol met een lengte van 40 meter
- Eenvoudig en snel te installeren

RootBarrier B.V. • T +31 (0) 320 215 805 • sales@rootbarrier.nl • www.rootbarrier.nl

Dé oplossing tegen de droogte!

ALLES OM VEILIG WERKZAAMHEDEN OP HOOGTE UIT TE VOEREN

De beste merken voor de business verkrijgbaar bij Stierman De Leeuw

Leverancier van o.a.:

- ✓ Klim- en afvang materialen
- ✓ Persoonlijke Beschermingsmiddelen
- ✓ Accu kettingzagen
- ✓ Kettingzaagtoebehoren en slijpers

Woudhuizermark 79 • 7325 AC Apeldoorn • Nederland • 31 (0)575 59 99 99 •
info@stiermandeleeuw.nl • www.stiermandeleeuw.nl

Zanthoxylum piperitum, bloemen en blad

1869 door de Britse consul in China, sir Henry F. Hance, naar Europa gebracht en vanuit Kew Gardens in cultuur gebracht en verspreid over de botanische tuinen van Europa. De soortnaam *simulans* betekent 'nabootsend' en slaat op een andere soort van het geslacht, namelijk *Zanthoxylum bungeanum*, gevonden en benaamd door de Russische botanicus Alexander Bunge. Hij reisde als directeur van de botanische tuinen van St. Petersburg de hele wereld af om bijzondere planten te verzamelen voor zijn grote baas, de Russische tsaar Nicolaas I.

Het is een boom tot 7 à 8 m hoog, ook weer met die grillige ronde kroon. De stamschors van de boom is op oudere leeftijd grijsgroen van kleur, met verticale groeischeuren die de gele kleur van de onderbast laten zien. De stam is ook flink bezet met de meerhoekige en stompe bulten van de oude stamdoorns, waar zo hier en daar nog een scherpe doornpunt uit steekt. De jonge twijgen zijn grijsbruin en bezet met twee grote platte doorns onder elke bladknop. Deze vlijmscherpe doorn is ook weer gekromd. De oneven geveerde, lange bladeren bezitten een kale centrale bladspil en drie tot vijf bladjuken, wat dan weer zeven tot elf deelbladjes oplevert.

De bladeren zijn 7 tot 12 cm lang, de blaadjes 3 tot 5 cm en langwerpig ovaal tot lancetvormig, glanzend donkergroen aan de bovenzijde en lichtergroen aan de onderzijde. Ook hier is de bladspil

aan de onderzijde bezet met fijne stekels, groen tot roodachtig van kleur, met fijn afgeronde tanden langs de bladranden en met ingesneden bladtoppen. In de herfst kleurt de boom mooi oranjegeel en het blad blijft ook lang aan de boom, tot het begin van de winter. De slanke, okselstandige bloemtuiten zijn groen van kleur; de bloemen zijn bruingroen van kleur en verschijnen in juli-augustus. De vruchten zijn vlezig, bolronde, bruinrode doosvruchten met zwarte zaden, die wederom in allerlei gerechten worden toegepast. De species is zeer winterhard, stelt weinig eisen aan de bodem en is dus uitstekend toepasbaar als parkboom, in een brede groenstrook of in de particuliere of de kantoortuin.

Afsluitend

Het geslacht *Zanthoxylum* is een bijzonder geslacht, bijzonder in naamgeving, verschijning en morfologische kenmerken. Het is ook een prima species om als drachtplant zijn nectar te leveren aan allerlei insecten en vlinders. Hij kan deze gevleugelde 'vrindjes' (er zijn heel nare species bij die gemeen kunnen steken en bijten) voedsel bieden in het tweede en derde deel van de zomer vanwege de overvloedige en late bloeitijd. Ook andere makers binnen de familie van de *Rutaceae*, zoals *Tetradium* en *Phellodendron*, bezitten deze plezierige eigenschappen, die het insectenleven een grotere overlevingskans bieden dan de aanplant van nog meer inheemse *Tilia x europaea* voor dat doel. De hele inheemse beplanting staat

heden ten dage nogal ter discussie. In ons kleine landje wordt een groot deel van de inheemse boomsoorten geteisterd door dodelijke ziekten, die ik niet allemaal hoeft op te noemen, waarde vrienden. De klimaatveranderingen gaan sneller dan verwacht en binnen enkele decennia groeit hier een groot aantal gewassen die nu nog voorbehouden zijn aan het Middellandse Zeeklimaat. Deze makers stomen op in noordelijke richting; wat dat betreft goed nieuws voor uw schrijver, die altijd al soortenrijkdom wenste toe te passen. Vandaar ook dit geslacht, waarvan nu slechts enkele soorten toepasbaar zijn in Nederland, maar dat aantal zal ongetwijfeld gaan stijgen.

Het zijn prima bomen met plezierige uiterlijke kenmerken, zoals blad, bloeiwijzen, bijzondere vruchten en die zeer bijzondere bulten op de stam. Die verschijning geeft ook weer aanleiding tot een toename van het gebruik, en daardoor hopelijk ook tot een toename van het aanbod.

Zanthoxylum is een bijzonder geslacht met bijzondere species, die het meer dan waard zijn om te dienen voor verrijking van het bomensortiment. Durf ze op te kweken en durf ze aan te planten; het zal u allebei plezier doen!

Groet,

DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27303/het-geslacht-zanthoxylum

- **Overzicht van uw machinepark**
- **Status van uw machines**
- **Efficiënte werkplanning**
- **Rechtstreeks contact met uw STIHL dealer**

Welkom in de wereld van STIHL connected!

Met STIHL connect pro beheert u digitaal machineparken en werkopdrachten. De compacte STIHL Smart Connector wordt op de machine gemonteerd, registreert de bedrijfsuren en verzendt die naar de STIHL Cloud via uw smartphone of tablet. Ook de geolocatie kan worden overgedragen. Het STIHL connect pro portaal geeft een gedetailleerd online overzicht van de status van uw machines en werkopdrachten. Zo kan u werkprocessen optimaliseren, onderhoud inplannen, en uitvaltijden minimaliseren. Kortom, een nieuwe innovatie van STIHL voor elke tuinprofessional.

**Test STIHL connected bij uw STIHL dealer,
of kijk voor meer informatie op connect.stihl.com.**

Ontdek nu de
STIHL app

STIHL®

Hemos, al sinds eind jaren tachtig marktleider op het gebied van hydraulische stobbenfreesen, biedt groenbedrijven de krachtigste variant in de markt. Voor groenbedrijven als Bkgroen, experts in het uitfrezen en verwijderen van boomstronken en -wortels, is de Hemos-stobbenfrees een uitkomst. 'Een stevige, degelijke machine waarmee we dagelijks vooruit kunnen.'

Auteur: Guus van Rijswijk

'Deze stobbenfrees verpulvert in een mum van tijd elke stronk, groot of klein'

Zeg je biomanagement, dan zeg je Bkgroen. Het bedrijf speelt onder het motto 'Energiek in natuur en milieu' een vooraanstaande rol in de groene keten en vierde onlangs zijn 40-jarig jubileum. De uitvoerder houdt zich bezig met het rooien, versnipperen en vellen van bomen en is volgens bedrijfsleider Arjan KleinJan altijd met zijn tijd mee blijven gaan. 'We hebben ons in de loop der jaren gespecialiseerd in de grotere bomenrooiklussen, met name weg- en waterwerkzaamheden. Denk daarbij aan de verbreding van autowegen als de A12, de A27 en de A1. Bij die werkzaamheden verwijderen we hele bospercelen, waarbij we het stamhout verkopen en het takkenhout versnipperen tot biomassa.'

Krachtigste in de markt

Om de bomen bovengronds te verwijderen, schafte het bedrijf onlangs een zwaardere trekker

aan, waarvoor een zwaardere stobbenfrees van minstens 400 pk nodig was. KleinJan: 'Bij het verwijderen van bomen kun je ze rooien en afvoeren of de stobbe uit de grond frezen. Omdat we al sinds 2008 erg tevreden zijn over de stobbenfrees van Hemos, besloten we bij hen een nieuwe, krachtigere variant aan te schaffen met een grotere capaciteit.' Bruins & Kwast heeft een ploeg vaste machinisten op machines die veel contact onderhouden met Hemos, vertelt KleinJan. Nadat enkele weken geleden in het voortraject een prijs werd opgevraagd, werden details doorgepraat zoals de machinebediening of de aanwezigheid van een fijnfilter. KleinJan: 'Uiteindelijk krijgen we hem precies zoals we hem willen hebben.' Foppe Mosterman van Hemos: 'Ze hebben nu bij ons de krachtigste in de markt besteld. Er is geen enkele stobbenfrees met zoveel hydraulisch vermogen, ook niet mechanisch. De hydraulische giek kan heel wat obstakels overbruggen, zoals een vangrail, een boom of een slootkant. Deze variant is flexibeler en heeft een groter vermogen. Dat maakt het verschil bij grote klussen.'

Werkdrukafhankelijke zwenksnelheid

De zwenksnelheid van dit type stobbenfrees, de S850-540/355, is afhankelijk van het vermogen, vertelt Mosterman. 'De frees heeft een can-bus-besturing, waarbij de zwenksnelheid van de frees door het hout wordt gerelateerd aan de werkdruk. Dat kun je instellen op het touchscreen. Het freeswiel draait met deze motor op 1.500 toeren per

minuut, waardoor iedere boomstronk binnen no time is verpulverd. Ideaal voor gemeenten, die vaak naast het rooien van de bomen de stronken frezen.' KleinJan: 'We gebruiken deze stobbenfrees zo'n duizend uur per jaar en zetten hem elke dag in. Het is een degelijke machine met een grote capaciteit, waarmee we dagelijks elke klus van licht tot zwaar moeiteloos aankunnen.'

HEMOS
Machinebouw bv

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27309/deze-stobbenfrees-verpulvert-in-een-mum-van-tijd-elke-stronk-groot-of-klein

Bomen krijgen tweede leven in Nijmeegse Spiegelwaal

Rijkswaterstaat, ARK Natuurontwikkeling, het Wereld Natuur Fonds en de gemeente Nijmegen takelden op 24 juli acht dode eiken in de Spiegelwaal bij Nijmegen. Het zijn de eerste in een reeks die het leven onder water ondersteunt. Van nature komt dood hout volop voor in de wateren. Het hout trekt diverse fauna aan; het biedt beschutting, bevordert de aanwezigheid van bodemlevende algen en vissen zetten er hun eieren af. Een oude boom, naar schatting duizenden jaren oud, wordt verankerd op het eilandje en zal regelmatig boven het water uit steken. Het exemplaar werd opgegraven tijdens werkzaamheden voor de Spiegelwaal en ligt al enige tijd aan de oever van de rivier te wachten op zijn nieuwe bestemming. Iets dieper in de oeverzone worden gerooide bomen geplaatst.

Foto: Bart Beekers, ARK Natuurontwikkeling

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27310/bomen-krijgen-tweede-leven-in-nijmeegse-spiegelwaal

Aantasting door de eikenprachtkever is te herkennen aan zwarte vlekken op de stam van de boom. De kever maakt boorgaten in de stam of de takken, waar vocht uit stroomt dat zwart oxideert.

Voor eikensterfte is niet één oorzaak aan te wijzen

Sterfte heeft duidelijke relatie met zowel vraat als droogte en verzuring, maar die relatie is complex

Eikensterfte is een serieus probleem dat met name bosbouwers treft, maar dat aan groen- en boombeheerders niet voorbijgaat. Volgens gepensioneerd onderzoeker Anne Oosterbaan is er geen allesbeslissende oorzaak van eikensterfte aan te wijzen.

Auteur: Hein van Iersel

4 min. leestijd

ACTUEEL

Hoe dan ook: door die lage zuurgraad (lage pH / hoge zuurgraad) kan een boom geen calcium en kalium opnemen en verhongert deze als het ware. De lage pH heeft als effect dat zandkorrels worden geëst en een overmaat basische kationen naar het grondwater worden afgevoerd. (Er is ook nog een vierde oorzaak van eikensterfte)

Er is ook nog een vierde oorzaak van eikensterfte aan te wijzen. De bekende mycoloog (schimmel-deskundige) Gerrit Jan Keizer meldt in zijn boek 'De verborgen boom' dat de oorzaak van eikensterfte ook gezien moet worden in het licht van een verstoorde schimmelhuishouding rond de groeiplaats van de boom. De vraag in dit verband is dan natuurlijk of dit oorzaak of gevolg is. Met andere woorden: is de verstoorde relatie tussen *mycorrhiza* en de wortel van een eikenboom niet het gevolg van de sterk veranderde mineralenhuishouding door verzuring?

Volgens Oosterbaan is het weliswaar aanlokkelijk om één belangrijkste oorzaak aan te wijzen, maar dat zou volgens hem niet terecht zijn. Stikstofdepositie en dus verzuring is vooral een Nederlands probleem, maar eikensterfte komt ook voor in het buitenland en op uitgesproken basische gronden. Oosterbaan: 'Eikensterfte komt overal voor, zowel op Brabantse zandgronden met een pH-KCl van 3 tot 4, als in de Noordoostpolder met een pH tussen de 6 en 7.'

Vlindervraat

De eik is zo'n beetje koning op het gebied van biodiversiteit. Veel honderden insecten leven op de boom of hebben hem als waardplant. Massale vraat aan eiken waardoor ze in het voorjaar bijna kaal zijn, is voornamelijk te wijten aan een klein

WELKE BOOMBEHEERDER HEEFT ERVARING MET EIKENSTERFTE?

Bosbeheerders en natuurorganisaties melden al vele jaren de sterfte van grote aantallen eiken (*Quercus robur*) in hun bossen. De oorzaken daarvan zouden zeer divers zijn: droogte, vraat van verschillende vlinders, maar vooral ook van de eikenprachtkever, en verder de verzuring van bosbodems, waardoor bomen niet meer in staat zijn essentiële voedingsstoffen op te nemen.

Vakblad Boomzorg wil in de komende uitgave een artikel plaatsen over eikensterfte, met name in relatie met eiken in de openbare ruimte. Welke beheerder heeft hier ervaring mee en wil hier iets over vertellen?

Stuur een mail naar de redactie van Boomzorg: hein@nwst.nl.

Een belangrijk aspect bij het optreden van eikensterfte wordt gevormd door droogte

Veel beheerders zien dat de conditie van de eiken die zij in beheer hebben, afneemt en dat ze in bepaalde gevallen zelfs sterven. Er zijn een aantal oorzaken die dat in de hand lijken te werken. Droogte en aantasting door insecten zijn in dit verband belangrijk. Een andere oorzaak is de uitspoeling van basische kationen uit de bodem. In jip-en-janneketaal komt het erop neer dat door de constante neerslag van verzurende meststoffen (stikstofdepositie) de toplaag verzuurt en de pH daarvan onder of in de buurt van 4 kan uitkomen. Sommige gronden zijn daar overigens gevoeliger voor dan andere. Dat ligt aan de bufferende werking van die bewuste grond. Ook weer in jip-en-janneketaal betekent dit dat grond met een hoge buffercapaciteit minder snel verzuurt dan grond met een lager bufferend vermogen.

OPPERVLAKTE BOS MET EIK ALS HOOFDBOOMSOORT PER PROVINCIE, HET AANTAL GEBIEDEN WAAR NAVRAAG IS GEDAAN EN HET AANTAL GEBIEDEN WAAR STERFTE VOORKOMT.

PROVINCIE	OPP. EIK (HA)	AANTAL GEBIEDEN	MET STERFTE
Groningen	1.700	2	1
Friesland	4.400	4	2
Drenthe	6.700	6	6
Overijssel	7.200	7	7
Flevoland	2.200	2	2
Gelderland	12.900	11	11
Utrecht	3.700	3	3
Noord-Holland	3.900	3	1
Zuid-Holland	1.200	1	0
Zeeland	600	1	0
Noord-Brabant	7.700	6	5
Limburg	6.500	4	4
Totaal	58.200	50	42

MORE THAN DIVERSITY

Lanen met monotone beplanting blijken meer kwetsbaar voor ziekten en plagen. Door meer diversiteit in boomsoorten en variëren van plantafstanden ontstaan er robuuste boomstructuren. Boomkwekerij Udenhout denkt graag mee en geeft advies over de juiste boomsoorten voor een toekomstbestendige en leefbare stad.

Bezoekadres Schoorstraat 23 - 5071 RA Udenhout

WWW.UDENHOUT-TREES.NL

Gebruiksvriendelijke krachtpatser

Vraag een demo aan en laat u overtuigen!

Dé expert in houtversnipperaars en alleshakselaars. Met voor elk werk de juiste machine, aftakas of motor aangedreven, met 2 verkleiningssystemen, een unieke invoerband en een CO₂ reductie systeem.

Pols Groep Stationsweg 36 Zuidland T 0181 - 45 88 45 www.pols.nl www.ts-industrie.nl

IN HET KORT

Eikensterfte is een groeiend probleem in de bosbouw. Minder bekend is de omvang van het probleem in de openbare ruimte.

Eikensterfte lijkt verschillende oorzaken te hebben. De belangrijkste zijn droogte, insectenvraat, vooral door de eikenprachtkever, en verzuring van de bodem, waardoor de boom belangrijke mineralen niet meer kan opnemen.

clubje vlinders, waaronder de kleine wintervlinder en de groene eikenbladroller. De wintereik (*Quercus petraea*) zou hier overigens iets minder gevoelig voor zijn dan de zomereik (*Quercus robur*).

Door vlindervraat kan een boom niet doodgaan, hoogstens kan de conditie van de boom achteruitgaan. Dat geldt niet voor de eikenprachtkever (*Agrilus biguttatus*). Dit is een 'broertje' van de perenprachtkever (*Agrilus sinuatus*), die momenteel een slagveld maakt van de meidoorns die langs Het Witte Lint in Zutphen zijn geplant.

Ringen

De eikenprachtkever neemt zijn kans waar als de boom verzwakt is door vlindervraat, droogte of andere oorzaken. De larve van de eikenprachtkever graaft gangen onder de bast van de eik en kan daarmee de boom compleet ringen. Bij een gezonde boom zal dat niet zo snel gebeuren, maar bij een verzwakte boom kan het noodlot in principe in enkele weken toeslaan. Een tweede belangrijke secundaire verzwakker is honingzwam. In principe moet je ervan uitgaan dat er altijd sporen van de honingzwam door de lucht zwerven. Bij een verzwakte boom kunnen die in de stam groeien, de boom aantasten en uiteindelijk zelfs de dood veroorzaken.

De eikenprachtkever is overigens een nieuwtje in Nederland. Voor 1990 kwam dit insect hier niet voor. Na die tijd maakte het insect – waarschijnlijk onder invloed van het veranderende klimaat – een enorme opkomst. Aanvankelijk werd gedacht dat dit plaaginsect alleen in oude verzwakte eiken voorkwam. Dat bleek echter te optimistisch. Ook in jongere en gezonde eiken wordt de eikenprachtkever gesignaleerd. Hij zit daar als het ware op het vinkentouw. Door klimaatverandering kan deze kever zijn opmars maken en is hij in staat om gezonde bomen relatief snel (binnen een jaar) te laten doodgaan.

Anne Oosterbaan

Droogte

Een belangrijk aspect bij het optreden van eikensterfte wordt gevormd door droogte. Oosterbaan voorspelt dat het neerslagtekort – waarvan het record in 2018 met gemak werd verbroken – de komende jaren tot extra veel dode eiken zal leiden. In 2014 voerde Alterra een onderzoek uit naar de relatie tussen droogte en afnemende diktegroei van eiken aan de ene kant en eikensterfte aan de andere kant. Droogte leidt allereerst tot minder diktegroei en smallere jaarringen. Uit het onderzoek bleek dat eiken in jaren met een hoog neerslagtekort smallere jaarringen hebben, minder vitaal zijn en daarmee gevoeliger voor secundaire aantasters.

Voorkomen

Eikensterfte komt als gezegd praktisch overal voor. Alterra hield in 2013 een enquête onder zo'n vijftig beheerders van eikenbossen door heel Nederland. Hieruit bleek dat in 42 van de vijftig gebieden eikensterfte voorkomt (zie tabel 1). Over eikensterfte in de openbare ruimte is in de literatuur weinig bekend. Het leidt geen twijfel dat ook deze bomen last hebben van eikensterfte. Daarmee is het een belangrijk fenomeen, zeker als je je realiseert dat de inlandse eik de dominante boom is in de openbare ruimte: ongeveer 30 pro-

cent van alle bomen die in de openbare ruimte worden geplant is eik en van die dertig procent is 90 procent *Quercus robur*.

Bestrijden

Eikensterfte is lastig, zo niet onmogelijk te bestrijden. Droogte, vlindervraat en de opkomst van nieuwe plaaginsecten als de eikenprachtkever zijn zaken waarop een beheerder weinig tot geen invloed heeft. Stikstofdepositie en verzuring van de bodem zijn wel te beïnvloeden. Op dit moment loopt er een proef waarbij zure bosbodems worden bemest met kalkrijk steenmeel.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27302/voor-eikensterfte-is-niet-n-oorzaak-aan-te-wijzen

Toepassingsmogelijkheden voor de walnoot

Ook in de openbare ruimte is *Juglans regia* uitstekend toe te passen

Er bestaan veel misverstanden over het gebruik van de walnoot in de openbare ruimte. Vallende noten zouden overlast en schade aan auto's veroorzaken. Koudwatervrees, naar de mening van walnotenspecialist Anne Oosterbaan. Er zijn voldoende plaatsen waar je deze prachtige boom kunt toepassen.

Auteur: Anne Oosterbaan

De walnoot, ook wel okkernoot genoemd (*Juglans regia*), is een multifunctionele boomsoort. Niet alleen het vruchtvlees, ook het hout, de wortel, de bast, het blad, de bolster, de schaaldelen, de tussenschotjes, alle onderdelen kunnen worden benut. Dit levert vele producten op: gezonde noten (waar ook weer van alles mee te doen is), olie, strooisel, kleurstof, likeur, thee, finer en meubelhout, energie enz. Alleen al daarom is het de moeite waard om meer walnoten aan te planten! Er worden in ons land meer dan 70 rassen gekweekt. Er zijn sierrassen met prachtig rood of met een diep ingesneden blad, er zijn rassen met heel grote noten of juist heel kleine nootjes, er zijn rassen met roodkleurig vruchtvlees en er is een groot scala aan rassen die verschillen in uitloopen, bloeitijdstip, gevoeligheid voor aantastingen, notenproductie en smaak.

Met zijn transparante kroon is de boom geschikt als straatboom, maar vanwege zijn vruchten en andere producten is hij ook zeer geschikt voor voedselbossen en -parken, moestuinprojecten en *agroforestry* (landbouw met bomen).

Langs wegen

Van oudsher werden er in sommige streken in ons land walnoten langs wegen geplant, met name op plaatsen waar het zogenaamde voorpootrecht bestond (tussen de eigen grond en de openbare weg mochten dan bomen worden gepoot). Bekend zijn de dijken in Zeeland waarop prachtige notenbeplantingen te vinden zijn. Ook in de Betuwe zijn op sommige dijken, maar ook langs andere wegen noten geplant.

In bossen

Walnoten zijn nooit veel in bossen geplant. Op enkele plaatsen zijn walnoten aangeplant voor de houtproductie. De laatste jaren bestaat er veel belangstelling voor de aanleg van voedselbossen, waarin de walnoot vaak een plaats heeft in de boometage. De walnoot kan hierbij uiteraard vergezeld worden door andere vruchtdragende boomsoorten en door struiken en kruiden.

In parken

Parken zijn uiteraard een prima plaats voor walnoten. Hiervan zijn mooie, oude voorbeelden te vinden, maar ook steeds meer jonge (bijvoorbeeld in Utrecht).

In een stad zijn niet alle plaatsen met groen geschikt voor vruchtbomen. Ook noten kunnen niet overal vallen. Maar er zijn altijd geschikte plaatsen te vinden om het multifunctionele van de boom te combineren met andere functies, zoals in volkstuincomplexen, in rust- en wandelgebieden en op plaatsen met educatieve doeleinden.

Agroforestry (landbouw met bomen)

Een walnotenbeplanting kan puur uit walnoten bestaan (eventueel met verschillende rassen, voor een goede bestuiving en risicospreiding), maar kan ook gemengd worden aangelegd met andere boom- of struiksoorten of een landbouwgewas. Dit kan handig zijn om in de eerste jaren, waarin de walnoot nog niet volop draagt, opbrengst te hebben van de tussenteelt. In landen als Italië en Frankrijk wordt bijvoorbeeld veel hazelaar tussen de walnoten geteeld. Ook in ons land wordt dat op sommige plaatsen gedaan. Minder gebruikelijk

is menging met duindoorn. Een walnotenteler in de Noordoostpolder heeft zelfs een menging aangelegd van walnoot met hazelnoot en duindoorn. Duindoorn levert prachtige oranje bessen, waarvan sap, jam en likeur gemaakt kan worden. De oogst van de bessen gebeurt met tak en al. Nadat de bessen verwijderd zijn, kunnen de takken worden gebruikt als voer voor bijvoorbeeld geiten. Walnotenbomen kunnen zelfs worden gecombineerd met kwekerijgewassen, zoals coniferen, buxus of taxus.

Zo zijn er vele mogelijkheden om walnoten te combineren met andere gewassen. De kunst hierbij is om de combinatieteelt zodanig in te richten dat het tussengewas voordeel heeft van de walnoten en/of andersom. Soorten zoals buxus en taxus, die gevoelig zijn voor extreme zonnehitte (zonnebrand) in het groeiseizoen, kunnen profiteren van de (half)schaduw die de wijd geplante walnotenbomen leveren. Andersom kunnen vlinderbloemige boomsoorten, zoals els en *Robinia*, maar ook andere soorten, zoals duindoorn en klaver, zorgen voor wat extra stikstof in de bodem, waarvan de walnoot kan profiteren. Die stikstof komt via het stikstofrijke blad in de grond, maar ook via de knobbeltjes aan de wortels, waarin bacteriën zitten die stikstof uit de bodemlucht kunnen halen. In ons land zijn inmiddels ook al mooie voorbeelden te zien van combinaties van walnoten met graan, gras (begrast door melkkoeien of schapen) en groenten. De pas opgerichte Nederlandse Notenvereniging (www.notenvereniging.nl) stimuleert innovaties met notenteelt.

Enkele tips voor aanplant

De okkernoot groeit het beste op goed doorluchte

Boomrooierij Weijtmans

vooroplopend en vooruitstrevend

Eén van onze unieke telescoopkranen

Bomen rooien in stedelijk gebied

Klimwerk op moeilijk te bereikbare plaatsen

Bomen rooien

Bomen snoeien

Stobben frezen / rooien

Afvoer van snoeihout,
blad en schoffelvuil

In- en verkoop van hout

In-/verkoop van
houtsnippers

Boomrooierij Weijtmans is specialist in het rooien, snoeien en onderhouden van bomen.

Vandaag de dag telt ons bedrijf 38 vaste medewerkers, goed opgeleide boomrooiers, ervaren chauffeurs en machinisten, 11 gecertificeerde tree workers en 3 tree technicians.

Uniek zijn onze telescoopkranen met 42 meter mast: hiermee kunnen we elk karwei veilig uitvoeren zonder schade aan te richten.

Boomrooierij Weijtmans ontzorgt opdrachtgevers door overname van compleet beheer van gebieden, zie www.tilburgsbos.nl en www.abg.nl. Wij werken voor particulieren, bedrijven, instellingen en de overheid.

Wij adviseren opdrachtgevers tijdig te starten met de voorbereidingen van aanbestedingen voor de verzorging en het rooien van bomen. Na de zomervakantie nadert de kerst immers met rasse schreden.

Veilig snoeien door inzet van een hoogwerker

Kreitenmolenstraat 175
5071 BD Udenhout

Tel. 013-511 1483
Fax 013-511 4373

algemeen@weijtmans.nl
www.boomrooierijweijtmans.nl

DE FAVORIETE NOTEN VAN:

ARIE IDEMA, ADJUNCT-DIRECTEUR BOOMKWEKERIJ M VAN DEN OEVER:

Idema: 'Onze voorkeur gaat uit naar de wilde vorm. Als je toch twee cultivars wilt horen dan zijn dat de *Juglans regia* nr 16 en de Buccaneer.

De Buccaneer is waarschijnlijk de beroemdste Nederlandse noot die na de tweede wereldoorlog door het Wageningse IVT (Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen) geselecteerd is in het Limburgse plaatsje Neer. De boom sterk opgaand, met een smalle hoge kroon. Er worden geen kortloten gevormd. De boom zelf is ook goed winterhard, en vriest zelden of nooit in, daardoor is deze boom ook geschikt voor de noordelijke streken. De Buccaneer is redelijk goed zelfbestuivend en bloeit in mei en juni.

Juglans regia 'Nr. 16' is een zaailing van *Juglans regia* 'Rita'. Het is een veredelde zelfbestuivende walnoot. Nr. 16 is een gezond ras met een hoge opbrengst. De walnoten zijn erg smakelijk en iets groter dan 'Broadview'. De boom zelf is iets kleiner, dus geschikt voor de middelgrote tuinen.

Nr. 16 is zelfbestuivend en bloeit in mei en juni.

MARTIEN MANTJE, ALGEMEEN DIRECTEUR BOOMKWEKERIJ UDENHOUT

Martien Mantje: Onze voorkeur gaat voor wat betreft aanplant in openbare uit naar het Amerikaanse broetje van de J. regia: De zwarte noot, *Juglans nigra*. Maar ik begrijp dat die voor dit artikel niet zijn toegelaten. Daarom kies ik voor de CV's Broadview en Coenen. 'Broadview' groeit iets langzamer dan de meeste zaailingen en blijft uiteindelijk iets kleiner dan de soort. Daarom is deze boom iets beter geschikt voor een kleine tuin dan de soort. Bij de *Juglans regia* 'Broadview' bloeien de mannelijke en vrouwelijke bloemen niet op hetzelfde moment. Een bestuiver is de buurt is dus aan te bevelen (bijvoorbeeld Buccaneer). Ook wanneer er geen bestuiver aanwezig is zal de boom toch vrucht dragen. Dit heet een apomictische vruchtzetting. Dit kan echter van jaar tot jaar verschillen. Dit ras is zeer productief, al vanaf jonge leeftijd en bloeit in mei-juni.

Coenen is een vrij harde groeier, die breed uitgroeit. Het is een zeer goed productieras die bestoven moet worden door een andere walnotenboom. De bloemen van Coenen verschijnen in mei aan de boom. De boom geeft grote noten met een goede smaak.

kleigronde tot goed vochthoudende zandgrond, met een pH boven de 4,5 en met een grondwatervlakte van ca. 75 cm tot 150 cm onder het maaiveld.

Bij de keuze van het ras is het belangrijk dit in

eerste instantie af te stemmen op het doel: voor de sier/aankleding, voor het hout of voor de productie van noten. Voor notenproductie is het van groot belang te letten op het bloeitijdstip van de mannelijke en vrouwelijke bloemen. De manne-

lijke bloemen (de katjes) verschijnen het eerst en leveren het stuifmeel. De vrouwelijke bloempjes, die bijna niet opvallen en aan het eind van de twijgen zitten, verschijnen bijna altijd later dan de mannelijke bloemen. De bestuiving moet door de wind plaatsvinden. De bloei van de mannelijke en vrouwelijke bloemen van één ras valt vaak maar korte tijd samen. Veel rassen kunnen door deze overlap zichzelf wel bevruchten. Maar als de overlap echt kort is, is het handig om bij aanplant te mengen met een ander ras, zodat er meer overlap is van bloeitijd van mannelijke en vrouwelijke bloemen, en dus meer kans op bevruchting. Bij sommige rassen is er zelfs helemaal geen overlap tussen de mannelijke en vrouwelijke bloei. Dan is het noodzakelijk om er een ander ras bij te planten om vruchtbaarheid te krijgen.

Vanwege het gevaar van late voorjaarsnachtvorst is het in ons land van groot belang late bloeiers te gebruiken. Dat is in 2017 wel weer gebleken: alle noten die waren uitgelopen, waren bevroren! Laatbloeiende rassen zijn bijvoorbeeld Kwanten nr. 26, Giesenheim nr. 26 en Mars.

De auteur, Anne Oosterbaan, is gepensioneerd, was onderzoeker bij Alterra en woont in Sinderen.

In het boek WALNOOT+ is een overzicht te vinden van de bloeitijd van mannelijke en vrouwelijke bloemen van veel rassen en een aanduiding of er een bestuiver nodig is. Meer weten over de walnoot? Het boek WALNOOT+ (kosten: 20 euro excl. 4 euro verzendkosten) is te bestellen via a.oosterbaan@planet.nl.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27300/toepassingsmogelijkheden-voor-de-walnoot

Eilandbomen kappen via het water

In opdracht van Staatsbosbeheer kapt Van den Nagel Groep een aantal bomen in Bleiswijk. Op zich niets bijzonders, behalve dat een deel van de bomen die gekapt moeten worden op een eiland staan. Via een speciaal aangelegde brug kunnen de machines het eiland bereiken.

Auteur: Linde Kruese

De aanleiding voor de bomenkap op het eiland is volgens Aaldert van den Nagel dat de populieren oud zijn. 'Deze worden op last van het Hoogheemraadschap weggehaald. Later komen hier nieuwe bomen voor terug. De essen die in het omliggende park staan, worden verwijderd vanwege essentaksterfte.' Er is een pontonbrug van ijzeren platen aangelegd om over het water te kunnen rijden met de machines. Het is een ongewone manier van werken, die bij Van den Nagel ook nog

nooit eerder gebruikt is. 'Staatsbosbeheer heeft de pontonbrug gelegd. Dit hebben we nog nooit op deze manier gedaan. Wel hebben we een keer met een boot het water overbrugd. Deze manier van werken is best uniek.' De werkzaamheden duren nog tot eind september.

Be social

Scan of ga naar:

[www.boomzorg.nl/article/26934/eiland-](http://www.boomzorg.nl/article/26934/eiland-bomen-kappen-via-het-water)

[bomen-kappen-via-het-water](http://www.boomzorg.nl/article/26934/eiland-bomen-kappen-via-het-water)

Lars van der Wal (links) en Mannes Konijnenbelt bij *Tilia mongolica* 'Buda'. Konijnenbelt: 'Deze heeft geen luis!'

Konijnenbelt: Stadsbomen bepalen het karakter van een gemeente'

Van boek naar buiten: bomenploeg combineert sortimentskennis met praktijkkennis

Konijnenbelt en Van der Wal, Beiden boomverzorgers bij de gemeente Hellendoorn, zijn sortimentsfanaten. Ze duiken regelmatig de internationale literatuur over bomen en zwammen in, en planten vervolgens de gevonden interessante soorten in hun gemeente aan. Ook voeren ze eigenhandig grote boomverplantingen uit. Hun enthousiasme heeft inmiddels geleid tot een enorm rijk sortiment in het Hellendoornse bomenbestand.

Auteur: Santi Raats

Mannes Konijnenbelt is al 43 jaar groenmedewerker bij de gemeente Hellendoorn, waarvan de laatste 35 jaar in het team boomverzorging. Hellendoorn kan nog bogen op een eigen buitendienst voor bomen, die in totaal vier man telt, en een medewerker via een detacheringsbureau. Ook beschikt de gemeente over een eigen machi-

nepark, inclusief hoogwerker. ETW'er Lars van der Wal is ook boomverzorger. Deze 36-jarige bomenkenner werkt al zestien jaar bij de gemeente Hellendoorn, sinds hij afstudeerde in land-, water- en milieubeheer. Hij is bijzonder actief op de website Monumental Trees en organiseert voor het bomenteam de jaarlijkse excursies.

Als soldaten in rijen opgesteld

Het buitengebied van Hellendoorn wordt al decennialang gedomineerd door een monocultuur van eik. Konijnenbelt: 'Vooral na de ruilverkaveling in de jaren 60 en 70 kwam er veel bosaanplant met eik. De eik leverde namelijk waardevol hout op, in tegenstelling tot de linde of de iep. Helaas werden

andere inheemse planten zoals kardinaalsmuts, vuilboom, sleedoorn en meidoorn, die ecologisch belangrijk zijn als waardplanten voor vogels en vlinders, weggedrukt door de eik. Toen ik in 1973 bij de gemeente kwam werken, was alles wat ik zag eik, eik en nog eens eik. Als soldaten stonden ze rij aan rij opgesteld.'

Eikenkap in buitengebied

Vijftien jaar geleden, na een interne wisseling van de wacht op managementniveau, draaide de wind. De eikenaanplant werd een halt toegeroepen. De bomen worden langzaam maar zeker zelfs uitgedund. 'We halen soms de helft uit een rij; om en om laten we er een staan en kappen we er een. Een muur van bomen heeft geen meerwaarde; de burgers die ertegenaan kijken worden er eerder somber van. De zwakkere eiken krijgen in het dunningsproces natuurlijk kapvoorrang.' Van der Wal: 'Na een jaar, als we een volledig beeld hebben na het kappen, zien we vaak dat we best meer hadden kunnen weghalen.'

Eikenkap in de kern

In de gemeente Hellendoorn staan 28 duizend laan- en straatbomen, waarvan nog steeds 10 duizend eiken. Die monocultuur levert de bijbehorende problematiek van de eikenprocessierups op, met tienduizenden euro's aan jaarlijkse bestrijdingskosten. Ook in de kern wordt gedund in het eikenbestand. Van der Wal: 'Zo hebben we een heel Amerikaanse eikenlaantje van 80 jaar oud voor de helft verwijderd, dat vroeger in landbouwgebied stond en waar nu seniorenwoningbouw was. Snoeien vonden we te rigoureuus. Door de helft weg te halen, bleef er toch een mooi laantje over. Er was geen tegenstand, want in deze gemeente is veel groen. Bovendien was er inderdaad overlast; de bewoners kunnen nu weer genieten van de zon.'

Praktijkervaring

In de plaats van de gekapte eiken komt niets terug. Op nieuwe plekken plant de gemeente nu berken, elzen en iepen aan. 'Fladderiep', licht Mannes toe. 'Of elsbos, *Sorbus torminalis*. Dat is een gezonde boom voor vogels en vlinders. Hij is inheems in Duitsland, maar onbekend in de lage landen. Ik heb er een keer over gelezen en toen hebben we er een aantal aangeplant. Hij beviel prima.' NDV-lid Mannes verdiept zich graag in sortiment en heeft tal van boeken die hij vaak raadpleegt: 'Loofbomen van Nederland en Vlaanderen' van Leo Goudzwaard, een Duits boek over zwammen: '*Pfizer an Baumen*', herschreven door Michaël Schlag, een dik Bruns-naslagwerk van Hans-Dieter Warda, een encyclopedie over '*Der Wildobst – und*

seltenen Obstarten', en 'Van den Berk over bomen'. Van der Wal, van een jongere generatie, legt daar dan de app Tree Ebb van Boomkwekerij Ebben naast.

Ecologische waarde

'Er klinkt nu een roep om hittebestendige bomen aan te planten', zegt Konijnenbelt, 'maar de aanpassing van bomen is een heel ingewikkeld proces en we moeten oppassen dat we niet te snel denken te weten hoe het precies moet. Het is natuurlijk altijd verstandig om zo divers mogelijk aan te planten, ook met het oog op ecologische waarde.' Hij slaat een pagina uit het boek van de Osnabrückse hoogleraar Warda open: 'Kijk hier eens naar die prachtige foto's en omschrijving van *Hydrangea paniculata* 'Kyushu': "Deze plant is het jachtgebied voor verschillende insecten. Ook de Fitis-zangvogel komt er eten." Dat zijn voor mij redenen om aanplant te proberen. Ook van *Malus* 'Red Sentinel', met zijn appel die nog heel lang hard blijft, zodat doortrekkende vogels in de winter er voedsel aan hebben. In de kern staat een laantje met *Malus toringo*, waar zwermen pestvogels komen eten. Dit jaar werd het bekend door de social media; vogelaars met statieven stonden dagen aaneen in de straat de vogels te bestuderen.'

Malus hupehensis is van beiden een favoriet. Konijnenbelt: 'Je kunt hem door zaad vermeerderen; dat is altijd gezond. In het najaar draagt hij een vrucht aan vruchtjes, waar spreuwen op afkomen. Als hij bloeit, is het een grote witte zee van bloemen. De bloesem ruikt heerlijk, horen we

vaak van omwonenden en voorbijgangers. Je ziet hem vooral in oude parken van Springer en Watzte. Maar waarom kan hij niet als laan- en straatboom, op plekken waar net wat meer ruimte is?'

Van der Wal: 'Vogels eten de appeltjes en poepen de zaadjes onder de boom uit. We hebben al verschillende kiemplantjes onder de boom vandaan gehaald en opgekweekt tot mooie boompjes. We hebben de eerste lichting meegegeven aan mensen en hebben al een flink aantal in de berm van de weg geplant.'

Verplantingen

Van der Wal en Konijnenbelt rijden naar een plek in een brede groenstrook waar een 80-jarige *Malus hupehensis* van zo'n vijftien meter hoog staat, die de Hellendoornse bomenploeg in 2008 zelf heeft verplant. Konijnenbelt: 'Hij moest weg uit het centrum. We hebben een kluit van vijf bij vijf meter rond gestoken, er met de grondboor gaten onder geboord, er stalen balken onder geschoven, hem met de telekraan rechtstandig op een dieplader gezet en naar zijn nieuwe bestemming gebracht. Dat was een hele operatie. Hij bleek 20 ton te wegen. We begonnen 's ochtends en waren 's avonds pas klaar. Ondanks zijn formaat hoefden we hem van tevoren niet te snoeien: hij kon nét onder de lantaarnpalen door.'

Van der Wal: 'We geven hem sinds de verplanting zelf water. Dat duurt maar tien minuten. Ik haal vijf kuub water op en gooi het er in één keer erop. In het begin kreeg hij wekelijks water, met deze

In de kern staat een laantje met *Malus toringo*, waar zwermen pestvogels komen eten. Dit jaar werd dit bekend door de social media; dagen aaneen stonden vogelaars met statieven in de straat om de vogels te bestuderen.

BOOMVERZORGING OP HOOG NIVEAU

J. van Esch BV, Gebr. van Esch Wegenbouw BV en A. van Casteren Tilburg BV vormen samen de holding Gebr. van Esch BV. Wij zijn al ruim 50 jaar met veel succes actief in de buitenruimte.

J. van Esch B.V. werkt letterlijk op hoog niveau als het om boomverzorging gaat. Onze vakkundige mensen zijn u graag van dienst op alle gebieden van boomverzorging: advies, planten, verplanten, kroonverzorging, snoeien, groeiplaatsverbetering, rooien en inspecties voor o.a. boomveiligheid en -vitaliteit. Ondersteund door ons up-to-date machinepark en met oog voor detail zorgen onze mensen voor de gezondheid van uw bomen.

J. VAN ESCH BV

A. VAN CASTEREN
TILBURG BV

GEBR. VAN ESCH
WEGENBOUW BV

www.integraleprojecten.nl

Groeneveldt Grijpers BV - Groeneveldt Verhuur BV

- Hydraulische Uitrustingsstukken voor Bosbouw, Overslag, Infra en Transport.
- Hydraulische Speciaal Constructie en Machine Aanpassingen.
- Mobiel Kotten en Revisie van alle merken Grijpers.
- Verhuur van Grijpers en Uitrustingsstukken.

T: 0184-601545
E: info@ggbv.nl
I: www.ggbv.nl

De zelf verplante *Malus hupehensis*

extreme droogte van deze zomer nog eenmaal in de twee tot drie weken. 'Van der Wal toont de kiemplanten onder de boom: 'Hier zie je hoe mooi *Malus hupehensis* uit zaad opkomt.'

Ook een hoogbejaarde *Taxus* heeft het bomen-team eigenhandig verplant. De lantaarnpalen werden gedraaid voor deze operatie. 'De *Taxus* hebben we neergezet in een parkje waar na de storm van 18 januari van dit jaar flink had huisgehouden. Ik heb op de website Monumental Trees gezien dat deze *Taxus* de op één na dikste van Overijssel is. Het park heeft nu dus een mooie aanwinst terug.'

Bomen met een verhaal

Omdat een indrukwekkend grote beuk was omgewaaid, was er een groot gat ontstaan. Dit gat is voor een deel opgevuld met een beuk afkomstig van een bouwterrein, die het bomenteam met shovel en dieplader heeft verplaatst. Een nabijgelegen zomerlinde van rond de 80 jaar heeft het team uitgegraven, omdat deze anders gekapt zou worden. Achter een vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia* 'Dumosa') staat de prachtige vaantjesboom met een stam van wel 30 cm doorsnede.

Konijnenbelt: 'De *Davidia involucrata* hadden we eigenlijk wat verder moeten draaien. De particuliere eigenaar zei dat hij in zijn tuin met de andere zijde naar de zon had gestaan. Daar leren we van. Maar doordat je volwassen exemplaren zelf kunt verplanten naar plekken waar het hard nodig is, ben je qua beeld snel vijftien tot twintig jaar vooruit. Dit zijn allemaal bomen met een verhaal. Elke vijf jaar laten we veteraan-bomenexpert Michaël Schlag uit Duitsland komen om de bijzondere bomen te inspecteren.'

Het bomenteam zette zich in voor het behoud van vier oude *acacia's* in de kern van het dorp.

Zelf verplanten

Het voordeel van een eigen buitendienst: de verplanting kostte 3,5 duizend euro, in plaats van de marktprijs van pakweg 45 duizend euro. 'Bij ons ligt het geld niet voor het oprapen, dus in principe hebben we geen geld voor allerhande verplantingen. Maar tegen een verplanting door ons eigen team voor dat geld kon men op kantoor moeilijk nee tegen zeggen', lacht Konijnenbelt. 'Davidia involucrata hebben we ook zelf verplant met een kleine kraan. We hadden hem gekregen van een particulier; hij stond te dicht op het huis.'

De twee boomverzorgers laten ook deze vaantjesboom buiten zien. Het is een ferm exemplaar, heel bijzonder. 'Bij een kweker betaal je voor dit formaat 16.000 euro. Maar je hebt geluk als je er een kunt scoren, want vaantjesbomen zijn een zeldzaamheid', aldus Konijnenbelt, die samen met Van der Wal de waarde van zo'n boom wel kan waarderen.

Bomenwaarde verantwoorden

'We moeten weleens ons best doen om boven in de organisatie duidelijk te maken wat de meerwaarde van dit soort bomen is, zodat we toestemming krijgen om te verplanten of te laten staan', zegt Konijnenbelt. 'Zo zijn vier grote *Acacia's* van de ondergang gered. Een wandelpad vanaf het station was dwars door deze bomengroep heen getekend. We zagen dit net op tijd, tijdens een voorlichtingsavond. De dag erop heb ik – op mijn knieën – de boerenjasmijn verwijderd die de vier bomen verhuilde. Daarna was duidelijk zichtbaar hoe mooi de *Acacia*-exemplaren zijn en hielden we een pleidooi om de kap tegen te houden. Architecten moeten over het algemeen beter nadenken over bomen in hun ontwerp. Bewoners zijn blij dat deze *Acacia's* zijn behouden. Mooie bomen zoals deze bepalen het karakter van Nijverdal.'

Crataegus pinnatifida 'Mans', vernoemd naar Konijnenbelt en gekregen voor zijn veertigjarig jubileum van zijn collega's

Uitproberen

Konijnenbelt zweert bij praktijkervaring: 'Kijk, je kunt boeken naslaan, maar die zijn vaak gekleurd door de mening van de schrijver. Je moet ook sortimentskenners raadplegen en bovenal: uitproberen. In de literatuur staat *Tilia cordata* 'Rancho' goed bekend. Maar wij hebben op advies van Bram Versprille, van de vermeerderingstuinen in Zeewolde, tweehonderd exemplaren *Tilia*

**HENCON FORESTRY
OPEN DAG
ZATERDAG 1 DECEMBER
VAN 10:00 TOT 18:00 UUR**

Hencon Forestry Open dag

Hencon Forestry is helemaal thuis in het bos. Weet wat er gebeuren moet als het om onderhoud, service en verkoop van bosbouwmachines gaat. Het machinepark waarmee Hencon Forestry u op pad stuurt is van ongeëvenaarde kwaliteit. Onder het genot van een drankje en een hapje kunt u het op zaterdag 1 december allemaal van dichtbij bekijken. Naast het nieuwe ijzersterke merk chippers van Hencon Forestry kunt u ook goed zien wat wij u te bieden hebben als officieel John Deere Forestry dealer.

U bent van harte welkom op de Hencon Forestry Open dag, zaterdag 1 december.
Tot ziens op De Stenenmaat 15 in Ulft!

HENCON
SERVING PROGRESS

Konijnenbelt en Van der Wal weten veel over sortiment. Ze pluizen allerlei bomenboeken na

Lars van der Wal bij de zelf verplante oude *Taxus*: de op één na dikste van Overijssel

cordata 'Böhle' aangeplant. Deze bomengroep was een millenniumcadeau van hoveniers aan de gemeente. Deze boom zou nog beter zijn dan 'Rancho', volgens Versprille. Ze doen het inderdaad allemaal fantastisch. Een ander voorbeeld: Hiron omschrijft *Liquidambar* als 'een veelzijdige boom voor de groene infrastructuur'. We hebben deze uitgeprobeerd en aangeplant, maar hij bleek windgevoelig, zelfs op onze schrale zandgrond. De kop scheurde eraf. Als je een laan hebt van drie of vijf *Liquidambars* en er breekt er een volledig doormidden, dan oogt dat lelijk. Wij hebben in de praktijk ondervonden dat *Liquidambar* onbetrouwbaar is. Ik denk dat het een modeboom is. Zo was *Pyrus calleryana* 'Chanticleer' decennialang in de mode. Die hadden wij hier ook veel staan, terwijl dat helemaal geen geschikte laan- en straatboom is.'

Eigen boomsoort

Tijdens de rondgang door de gemeente zien we een boom waar Konijnenbelt heel bescheiden aan voorbij wil rijden, maar die Van der Wal dolgraag laat zien. Het is een cadeau dat het bomenteam in 2014 aan Konijnenbelt heeft geschonken voor zijn 40-jarige jubileum. Het betreft een nieuwe boomsoort die naar Konijnenbelt is vernoemd: *Crataegus pinnatifida* 'Mans'. Het bordje dat ervoor staat, vermeldt: 'Voor bomenliefhebber Mannes Konijnenbelt'.

Inkoop

Veel bomen haalt de gemeente bij boomkweker Albert Leemreize uit Ruurlo. 'Vaak in de maten 10-12 of 12-14, maar ze slaan altijd aan. We hebben het liefst bomen zonder draadkruit, als dat mogelijk is', vertelt Van der Wal. Konijnenbelt vertelt:

'Leemreize is een kleine kweker, maar heeft hoge kwaliteit en een heel groot sortiment. Naast de kwekerij heeft hij een eigen arboretum waar hij de soorten uitprobeert. Hij kweekt op leemhoudend zand, dus de overgang naar onze zandgrond is voor de bomen minder groot dan wanneer ze van een kwekerij komen die op klei kweekt.'

Rondleiding

De bijzondere soorten staan door de hele kern verspreid. In een smal straatje met arbeidershuisjes staan prachtig donkerpaars gekleurde *Parrotia persica* 'Bella'; een knoepdendron van een *Phellodendron* staat aan het einde van de straat. Enkele *Styrax japonicus* hebben het zo te zien zwaar gehad door de weersomstandigheden. In de volgende straatjes staan *Magnolia kobus* 'Isis', de grote voorjaarsbloemen gevende *Magnolia* 'Sentinel', de prachtig knalroze wordende *Albizia julibrissin* 'Boubri' en *Acer griseum*. Bij de begraafplaats staat een dubbele rij *Cornus* 'Eddie's White Wonder'. In de P.C. Hooftstraat staan allerlei aparte soorten door elkaar. In een andere wijk staat een rij *Tilia mongolica* 'Buda' langs de kant van de weg, die volgens Konijnenbelt makkelijk te verwarren is met *Tilia* 'Harold Hillier'. Terwijl ze eronder poseren voor de foto, zegt Van der Wal: 'Het is geen echte *mongolica*, want die is gedrongen. Deze is al redelijk de hoogte in geschoten na tien jaar.' Een minuut later staan we al onder twee exemplaren inheemse elsbes (*Sorbus torminalis*), waarvan de takken doorhangen door de veelheid aan zware trossen met vruchten. Konijnenbelt: 'Dit is natuurlijk geweldig voor vogels en insecten. We willen hem ook in het buitengebied hebben.'

Bijna aan het einde van de rondleiding staan we even stil in het straatje met de rij *Malus toringo*,

die in het voorjaar een mooie witte zee van bloemen is. De buurvrouw die buiten staat, roept dat ze dolblij is met de bomen en voegt lachend toe: 'Wekenlang hebben vogelaars de etende vogels in die bomen staan observeren. De bomen zijn zeker bijzonder!'

Aanplant bij particulieren

Volgens Van der Wal kent iedereen Konijnenbelt, omdat hij uit het dorp komt. Dat heeft zo zijn voordelen. 'In eigen tijd plant ik ook weleens een in een particuliere tuin', lacht Konijnenbelt. 'Dat vinden mensen meestal prima. Op deze manier kun je van een kale straat toch nog een groene omgeving maken.'

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27295/boomverzorger-konijnenbelt-mooie-stadsbomen-bepalen-het-karakter-van-een-gemeente

De eikenprocessierups en aansprakelijkheid

Kun je de schade als gevolg van EPR vergoed krijgen?

Eikenprocessierupsen, afgekort EPR, verblijven in de maanden mei tot en met juli in eikenbomen. EPR hebben brandharen die gemakkelijk in de huid, luchtwegen en ogen binnendringen. Dat veroorzaakt jeuk, uitslag, irritatie en pijn. Als de haren worden ingeademd, kan dat leiden tot slijklachten en ontstekingen aan de luchtwegen.

Auteur: Mélusine Janssen

Doordat EPR dergelijke gezondheidsklachten veroorzaakt, is het van belang dat de nesten van EPR worden verwijderd door de eigenaren van de bomen. Stel dat dat niet gebeurt en jij lijdt alsnog aan dergelijke gezondheidsklachten, kun je de schade als gevolg van die klachten dan vergoed krijgen?

Aansprakelijkheid 6:162 Burgerlijk Wetboek

De hoofdregel is dat iedereen zijn eigen schade zelf draagt. Dat is anders wanneer een ander voor de geleden schade aansprakelijk is. Die ander kan

dan gehouden zijn tot vergoeding van de schade. Eigenaren van bomen kunnen aansprakelijk zijn als bomen schade veroorzaken. De eigenaren kunnen particulieren, rechtspersonen of een gemeente zijn. De juridische grondslag voor vergoeding van schade ontstaan door bomen en de daarin verblijvende EPR is veelal de 'onrechtmatige daad' uit artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek (BW).

Van een onrechtmatige daad is sprake in geval van:

- een inbreuk op een recht, of;
- een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht, of;

- een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

Als vaststaat dat sprake is van een onrechtmatige daad, dan moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan, om tot vergoeding van schade gehouden te zijn:

- er moet sprake zijn van toerekenbaarheid (de schade moet de dader kunnen worden verweten of de schade moet in de risicosfeer van de dader liggen);

- er moet sprake zijn van schade;
- er moet een causaal verband bestaan tussen de onrechtmatige daad en de schade;
- er moet zijn voldaan aan de relativiteitseis (de geschonden norm moet strekken tot bescherming van de schade die zich heeft voorgedaan).

Een recente kwestie

In juni zat een man samen met zijn hond regelmatig op een bankje bij een hertenkampje in een recreatiepark. Het bankje stond onder een boom waarin EPR zat. Na een paar dagen kreeg de man last van jeuk en huiduitslag en zijn hond werd erg ziek. Deze man startte een zaak tegen de eigenaar van het recreatiepark om de door hem geleden schade vergoed te krijgen.

Niet duidelijk is welke schade de man heeft geleden, maar ik kan me voorstellen dat de schade kan zijn: de kosten van gemiste vakantie, de kosten van medicijnen/middelen om de jeuk en huiduitslag tegen te gaan, de kosten van de dierenarts en eventueel vergoeding van immateriële schade. Naar alle waarschijnlijkheid baseert deze man zijn vordering op de onrechtmatige daad, bestaande uit een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt. De man zou kunnen stellen dat van de eigenaar van deze boom verwacht had mogen worden dat hij maatregelen had genomen om het nest van EPR op te ruimen. Als dat niet mogelijk was, dan had van de eigenaar mogen worden verwacht dat hij het bankje onder de boom had weggehaald om te voorkomen dat recreanten nietsvermoedend op het bankje plaats zouden nemen. Ook had van de eigenaar mogen worden verwacht dat hij waarschuwingsbordjes of linten in de boom had gehangen om recreanten te waarschuwen voor EPR in de boom.

Doordat de eigenaar van de boom niets heeft gedaan, daar waar handelen was vereist, heeft de eigenaar een gevaarlijke situatie in stand gelaten en heeft hij in strijd met een zorgvuldigheidsnorm gehandeld.

De man kan zich in dezen mede baseren op een vonnis van de Rechtbank in Roermond. In een (overigens niet gepubliceerd) (herstel)vonnis van 18 juni 2008 (rolnr. 81352) is bepaald dat: *'een gemeente als eigenaar en beheerder van eikenbomen een zorgplicht heeft om de overlast die eikenprocessierups met zich brengt te voorkomen dan wel te beperken, nu bekend is dat deze rups een gevaar kan opleveren voor de volksgezondheid'* (rechtsoverweging 4.4).

'Deze zorgplicht bevat het treffen van voorzorgmaat-

regelen ook al is de gemeente op zichzelf voor het ontstaan van het gevaar niet verantwoordelijk.'

Hoewel de eigenaar van de boom waarin EPR zich bevindt vrij is in zijn keuze voorzorgmaatregelen te treffen, is duidelijk dat afdoende preventieve maatregelen moeten worden getroffen. De eigenaar dient bovendien jaarlijks te onderzoeken of er niet betere, meer adequate, methoden zijn om EPR te verwijderen. De eigenaar van de boom schijnt de man te hebben geantwoord dat hij zelf ook oplettend had moeten zijn, omdat in de vrije natuur kwalijke insecten, planten en dieren voorkomen. Bovendien vindt de eigenaar van de boom dat het 'onbegonnen werk' is EPR uit de boom te verwijderen.

Het argument van de eigenaar van de boom gaat naar mijn mening niet op. Het vonnis van de Rechtbank van Roermond bevestigt de zorgplicht voor eigenaren van bomen waarin zich EPR bevindt. Uit het rapport van de Voedsel en Waren Autoriteit uit 2011 blijkt dat gemeenten, boom- en terreineigenaren, terreinbeheerders en wegbeheerders verplicht zijn om de bestrijding van EPR zelf actief ter hand te nemen om schade en aansprakelijkstelling te voorkomen. Daartoe hoort ook onderzoek naar de ontwikkeling van EPR en het waarschuwen van het publiek voor de aanwezigheid van EPR.

Ook de Leidraad beheersing EPR (ontwikkeld door Wageningen Environmental Research - destijds Alterra -, Wageningen University & Research in samenwerking met de Plantenziektenkundige Dienst en De Vlinderstichting in opdracht van de landelijke expertgroep Eikenprocessierups uit 2005) wijst erop dat particulieren die eigenaar zijn van de met eikenprocessierups besmette bomen zelf verantwoordelijk zijn voor de bestrijding. Er bestaat bovendien een verschil tussen EPR enerzijds en kwalijke insecten en planten zoals wespen, brandnetels anderzijds. Het is een algemeen bekend feit dat wespen kunnen steken en dat brandnetels prikken. Op de aanwezigheid van wespen en brandnetels is het publiek voorbereid. Dat is bij EPR anders. Het is (nog) niet algemeen bekend dat EPR de eerder genoemde gezondheidsklachten kan veroorzaken. Daarbij is EPR niet altijd even duidelijk of zichtbaar. Het schijnt dat de kleine brandharen van EPR nog jaren later klachten kunnen veroorzaken. De gezondheidsklachten van EPR zijn ook ernstiger dan die van een steek van een wesp of een prik van een brandnetel. Dat verwijdering van EPR 'onbegonnen werk' zou zijn, valt te betwijfelen, gelet op de beschikbare

documentatie waaruit blijkt hoe EPR kan worden verwijderd, maar dit kan in het licht van de zorgplicht van de eigenaar van de boom geen argument zijn. Eigenaren van bomen waarin zich EPR bevindt, zullen actief moeten handelen om de EPR te verwijderen en het publiek te waarschuwen voor de aanwezigheid van EPR. Niets doen kan leiden tot aansprakelijkheid en vergoeding van de geleden schade.

BRONNEN

https://www.nvwa.nl/binaries/nvwa/documenten/plant/plantziekte-en-plaag/plaag/eikenprocessierups/rapport-juridisch-kader-in-relatie-tot-eikenprocessierups-problematiek/201111_rapport+juridisch+kader+eikenprocessierups.pdf
<https://www.rivm.nl/Onderwerpen/E/Eikenprocessierups>
<https://pretwerk.nl/topnieuws/vakantiepark-aansprakelijk-gesteld-voor-letselschade-door-eikenprocessierups/56387>
<https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/28081>

Mr. Mélusine Janssen is jurist, gespecialiseerd in arbeidsrecht en was vijftien jaar werkzaam als advocaat. Voor vragen naar aanleiding van bovenstaand artikel en eventueel andere arbeidsrechtelijke vragen kunt u Mélusine bereiken via: janssen@jaaraarbeidsrecht.nl. (www.jaaraarbeidsrecht.nl)

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27140/de-eikenprocessierups-en-aansprakelijkheid

Arbor Tape in de gemeente Hoogeveen Foto met dank aan Roelof Plat, beheerder bij Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

Arbo Tape als doekje voor het bloeden?

Medewerker toezicht Roelof Plat: 'Het is méér dan dat: wonden groeien dicht!'

Op de weg van Den Bosch naar Tilburg staat een aantal oude eiken. Gedeeltelijk zijn die omwikkeld met een soort zwarte folie of tape. Bij navraag blijkt dit Arbo Tape te zijn, van leverancier Greenmax. Deze tape zou ervoor zorgen dat de boom *callus* vormt op het wondvlak en niet alleen aan de rand.

Twee gebruikers vertellen over hun praktijkervaring met dit product: hoe is de vitaliteit van de boom na toepassing en in hoeverre keert schorsweefsel terug over de wond?

Auteur: Santi Raats

4 min. leestijd

ACTUEEL

Roelof Plat toont een voorbeeld in zijn werkgebied, waarbij het tijdig aanbrengen van Arbo Tape rond de wond aan een zomereik zorgde dat de wond dichtgroeide.

Roelof Plat toont een voorbeeld in zijn werkgebied van een wond aan een zomereik die niet is dichtgegroeid. 'Je moet zo snel mogelijk intapen; anders drogen de nog levende callus-cellen uit.'

Arbo Tape is een niet-lichtdoorlatende kunststof folie. De folie en ook de witte tape waarmee de Arbo Tape wordt vastgemaakt, zijn biologisch afbreekbaar en zijn dus na een of twee jaar verdwenen. Werner Hendriks van Greenmax legt uit: 'Na een aanrijding door een onderhoudsmachine of bij een verkeersongeluk tegen een boom zitten er nog enkele levende *callus*-cellen op de wond. Als je die niet afdekt tegen lucht en licht, drogen ze uit en gaan ze dood. Je kunt ze natuurlijk niet reanimeren, maar als je de wond op tijd afdekt, blijven de cellen leven en groeien ze door. Normaal groeit de wond alleen vanuit de rand naar binnen toe dicht. Maar met het in leven houden van de *callus*-cellen verdeeld over het wondoppervlak groeit de wond ook van binnenuit dicht. Het lijkt op enkele puntjes die steeds groter worden. Het ziet er na verloop van tijd niet meer uit als een grote open wond.'

Hoe snel je erbij moet zijn om de wond af te dekken, dat verschilt van dezelfde dag nog tot binnen een week. 'In de zomer, wanneer de zon op de nog levende *callus*-cellen staat te bakken, drogen deze in een dag uit. Dan moet je dezelfde dag de wond bedekken tegen uitdroging. In de winter zouden de *callus*-cellen nog een weekje kunnen overleven zonder bescherming', aldus Hendriks.

Heel gewoon in Duitsland

In Duitsland wordt wondtape al sinds 2001 toegepast en voorgeschreven in de standaard voor boomverzorging (de ZTF Baumpflege). De universiteit van Hamburg constateerde een positieve werking van deze Arbo Tape. Maar ook verschillende prominente bomenonderzoekers publiceerden stukken in vakbladen en wetenschappelijke tijdschriften naar aanleiding van praktijkproeven. Boomzorg plaatste op 1 december 2011 een artikel van de onderzoekers Rolf Kehr, Dirk Dujesiefken, Marvin Braun en Horst Stobbe. Zij toonden aan dat boomwonden die gedurende een jaar waren

afgedekt met wondtape na tien jaar veel meer *callus* hadden aangemaakt dan bomen die met een wondafdekkend middel waren behandeld. De met folie behandelde wonden waren gemiddeld 40 tot 90 procent gesloten. De *callus* vormde daarin een relatief dikke weefsellaag, die zelfs al nieuwe schorsvorming vertoonde. Twijfel over vochtige omstandigheden onder de folie die voor schimmelvorming zouden kunnen zorgen, werd in dit onderzoek ook weggenomen.

'Er wordt aan gewerkt'

Als vakblad Boomzorg belt met Rijkswaterstaat, lijkt het eerste doel van deze opdrachtgever te zijn geweest om ongerustheid bij burgers weg te nemen. Jasper Schürgers van Rijkswaterstaat: 'Bij het zien van wonden vragen mensen zich al snel af of de boom nog lang te leven heeft. Open wonden verhogen natuurlijk het risico op binnentredende schimmels en houtrot. Wij hadden langs de N65 veel problemen met beschadigingen aan bomen die veroorzaakt werden door aanrijdingen of werk-

Voor de uitbreiding van ons team zijn wij op zoek naar een:

Projectcoördinator (30-37 uur per week)

Terra Nostra BV is een ambitieus bedrijf op het gebied van onderzoek en advies rondom bomen. Deze bomen staan hoofdzakelijk in de openbare ruimte. We hebben de nieuwste technieken en expertise op het gebied van boomonderzoek zelf in huis. We zijn een ambitieus bedrijf met ruim 40 jaar praktijkervaring. Terra Nostra koppelt binnen haar bedrijf wetenschap met praktijk. We staan met beide benen op de grond en onze adviezen zijn waar nodig wetenschappelijk onderbouwd.

De functie:

Je bent als projectcoördinator een essentieel onderdeel van een groeiende organisatie met een team van creatieve denkers. We leveren samen een bijdragen aan de groene stad van de toekomst.

Werkzaamheden:

- Meewerken aan offertetrajecten;
- Het inplannen van de opdrachten;
- Het uitvoeren van de praktische voorbereiding van de onderzoeksopdrachten;
- Klantcontact onderhouden en afspraken maken met opdrachtgevers omtrent de uitvoering van opdrachten;
- Administratieve werkzaamheden met betrekking tot de Wet Natuurbescherming en controle van rapportages.

Wat bieden wij je:

- Groeimogelijkheden binnen een professionele organisatie met een prettige informele werksfeer;
- Een functie met verantwoordelijkheid en vrijheid vanuit onze vestiging in Bleskensgraaf;
- Mogelijkheden tot het volgen van opleidingen en cursussen door middel van individueel opleidingsplan;
- Salaris in overeenstemming met de functie en goede secundaire arbeidsvoorwaarden.

Interesse:

Stuur dan een e-mail met CV naar: info@terranostra.nu t.a.v. Henry Kuppen

www.terranostra.nu

'Je moet dezelfde dag nog intapen, om te voorkomen dat de *callus* indroogt'

Werner Hendriks

zaamheden. Daarop kwamen er veel klachten uit de omgeving en werd verondersteld dat de conditie van de bomen achteruit zou gaan. Met de tape wilden wij in elk geval laten zien dat er aan het probleem werd gewerkt.'

Nog weinig kennis over wondtape in Nederland. Verdere kennis over het product ontbreekt bij Rijkswaterstaat, maar de opdrachtgever is blij met het resultaat: 'Door de toepassing van de tape zijn de beschadigingen redelijk tot goed hersteld, waardoor de verwachting is dat de bomen een langere levensduur zullen hebben en de gevolgen van de beschadigingen tot een minimum beperkt zullen worden.'

Ook aannemer Krinkels, die volgens een prestatiecontract verantwoordelijk was voor de eiken langs de N65, weet niet precies welke uitwerking de wondtape heeft gehad op de beschadigde bomen. Onderaannemer en Krinkels-partner Quercus Boomexperts is eraan te pas gekomen. Kennelijk wordt het product regelmatig toegepast onder het mom van: 'het is niet duur, het kan vast geen kwaad en het staat leuk'. Maar daarmee doet men het product wellicht te kort: het werkt kennelijk.

'We gebruiken een watersproeier tijdens het aanbrengen'

Roelof Plat

Wond niet laten uitdrogen

Roelof Plat, medewerker toezicht bij samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen, heeft al zes jaar praktijkervaring met Arbo Tape. 'Vooral zomer- en wintereiken tapen wij in, maar ook andere soorten straat- en laanbomen. De meeste laanbomen zijn eiken.'

Op foto's is te zien dat de tape soms wel goed werkt, maar niet altijd. Plat bevestigt het verhaal van Hendriks van Greenmax: 'Je moet dezelfde dag nog intapen, om te voorkomen dat de *callus* indroogt. Voordat we de tape aanbrengen, maken we de wond nat met een watersproeier. We zien vaak dat *callus* niet alleen groeit aan de randen, maar ook op het wondoppervlak. De wond groeit daardoor sneller dicht en ook is er sneller afgren-

deling volgens het Codit-principe. Wij nemen waar dat wonden minder snel inrotten en sneller overgroeien.'

Niet altijd zijn beheerders dezelfde dag ter plaatse om de boom in te tapen. Hendriks: 'We hebben ooit een EHBO-kit voor bomen gemaakt en voorgesteld aan de brandweer. Zij zijn als eerste ter plaatse na een aanrijding tegen een boom en kunnen na de verzorging van gewonden en het weghalen van beschadigde voertuigen ook de boom direct afdekken met de tape. Maar uit een gesprek met de brandweer hebben we begrepen dat zij bij aanrijdingen alleen prioriteit willen geven aan het oplossen van de directe gevaren.'

Schadevergoeding aanrijdingen

De samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen rekent uit wat de schade is van aanrijdingen en verhaalt de kosten op de veroorzaker. 'We rekenen per onderdeel zo'n 50 euro per uur voor de opname van de schade, het aanbrengen van de tape en nazorg. In totaal declareren wij vier- tot vijfhonderd euro per schade. In 2017 leverde dit een totaal schadebedrag op van 33 duizend euro. Hierin zaten enkele grote schades waarbij extern een schadebedrag werd vastgesteld. Tevens werd de waardevermindering van de boom meegenomen, gebaseerd op de groeiachterstand door de aanrijdingen. Maar de Hoge Raad heeft dit jaar bepaald dat groeiachterstand niet meer opgevoerd mag worden in een declaratie. In de toekomst zal de hoogte van de schadevergoedingen dus wat lager liggen.'

Plat kan zich niet vinden in het intapen van bomen als doekje voor het bloeden. 'Je moet deze maatregelen niet toepassen voor de Bühne. Waar zijn we dan mee bezig? Het gaat erom dat de boom ermee geholpen is. En dat is hij, want wonden intapen werkt écht!'

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27298/arbo-tape-als-doekje-voor-het-bloeden

Mensen worden gelukkig in hun werk als ze veilig voelen **en het gevoel hebben zelf aan de knoppen te kunnen draaien**

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek werkt de gemiddelde Nederlander het minste aantal uren van heel Europa. Alleen Spanjaarden, Kroaten, Italianen en Grieken zouden minder uren werken dan Nederlanders. Voor Nederland ligt de gemiddelde werkweek van de beroepsbevolking op 20 uur. Helaas combineren wij die positie achterin het werkweek-peloton met een koploperspositie als het gaat om burn-out en werkstress. Werkstress is beroepsziekte nummer één in Nederland. 14 procent van de werknemers heeft jaarlijks burn-outklachten. Zo'n 5 procent van de beroepsbevolking komt als gevolg daarvan langdurig thuis te zitten.

Burn-out is een combinatie van drie dingen: emotionele uitputting, een onverschillige houding tegenover je werk en tegenover je collega's, en verminderde persoonlijke bekwaamheid.

Waar zijn die mensen die gewoon ouderwets verstand hebben van bomen in de breedste zin van het woord

Ik ben natuurlijk geen burn-out-specialist, maar als je mij vraagt heeft dat veel te maken met de manier waarop we in Nederland arbeid geregeld hebben. Alle onderzoeken lijken erop te wijzen dat mensen gelukkig worden in hun werk als ze zich veilig voelen in hun werk en het gevoel hebben zelf aan de knoppen te kunnen draaien. Er zijn - voor zover ik weet - geen aparte cijfers voor mensen die in de groene sector of boomverzorging werken. Wel is

bekend dat mensen in de landbouw beduidend minder last hebben van burn-out klachten dan de rest van onze beroepsbevolking.

Mijn moeder meldde het vroeger al. Toen burn-out nog overspannenheid werd genoemd. Je wordt niet overspannen van werken of van hard werken. Hoogstens moe. Ik denk dat dit nog steeds geldt. Mensen die op een intensieve manier met hun vak bezig zijn worden niet overspannen, mits ze op hetzelfde moment zelfbeschikking hebben over hun werk en gewaardeerd worden in hun vakman of vakvrouwenschap. Dat laatste staat natuurlijk gruwelijk onder druk. Kijk eens naar onze eigen sector: waar zijn die mensen die gewoon ouderwets verstand hebben van bomen in de breedste zin van het woord? In deze uitgave van Boomzorg worden gelukkig nog een aantal mensen naar voren geschoven. Mensen die met een zekere bravoure durven te melden dat zij een boom kunnen verplanten voor een fractie van het geld dat de aan- nemerij nodig heeft. Die complete beroepsgroep wordt jammer genoeg in een hoog tempo weggesaneerd en vervangen door procesregisseurs. Ik doe die mensen natuurlijk tekort, maar als procesregisseur heb je nergens meer verstand van nodig dan van het proces alleen. Ik zou persoonlijk al een burn-out krijgen van het idee alleen. Ik snap het wel. Ambtelijke organisaties zijn gewoon niet in staat om werk te organiseren en voelen zich comfortabeler bij uitbesteden.

Met vriendelijk groet,

Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofdredacteur

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27319/column-van-de-hoofdredacteur-flexibel

De partners van

Boomzorg

Van Weert Rondhout B.V.

boomrooierij / houthandel

- Bomen / beplantingen rooien
- Bomen snoeien
- Verhuur verreiker met zaagkop
- Stobben frezen
- Klepelen takhout / begroeiing
- Transport groenafval en gras
- Groenrecycling
- In- en verkoop stamhout

Heideweg 3, 5472 LC Loosbroek

Telefoon +31(0)413 - 22 41 00 • info@vanweerttrondhout.nl

www.vanweerttrondhout.nl